

Хмельницький національний університет
Факультет міжнародних відносин і права
Кафедра іншомовної освіти і міжкультурної комунікації

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ TED TALKS ДЛЯ РОЗВИТКУ
НАВИЧОК АУДІЮВАННЯ В УЧНІВ 9-ГО КЛАСУ

Назва теми

Рівень вищої освіти Другий (магістерський)
Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка
Спеціальність 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями)
Предметна спеціальність 014.02. Середня освіта. Мова і зарубіжна література (англійська)
Додаткова предметна спеціальність 014.02. Середня освіта. Мова і зарубіжна література (німецька)
Освітня програма Середня освіта. Англійська мова і література

КвРСОА. 24056.01.12.00

Виконала студентка 2-го курсу група СОАм-24-1
Шифр

Підпис

Карина ШЕК
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Керівник канд. психол. наук, доц.
Науковий ступінь, вчене звання

Підпис

Ірина КОВАЛЬ
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Нормоконтролер канд. пед. наук, доц.
Науковий ступінь, вчене звання

Підпис

Світлана КОРОЛЬ
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

До захисту допускаю:

Завідувач кафедри іншомовної освіти і міжкультурної комунікації д-р пед. наук, проф.
Науковий ступінь, вчене звання

Підпис

Наталія БІДУК
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

16.12.2025
Дата

Хмельницький 2025

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет міжнародних відносин і права
 Кафедра іншомовної освіти і міжкультурної комунікації
 Рівень вищої освіти другий (магістерський)
 Рівень вищої освіти Другий (магістерський)
 Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка
 Спеціальність 014. Середня освіта (за предметними спеціальностями)
 Предметна спеціальність 014.02. Середня освіта. Мова і зарубіжна література (англійська)
 Додаткова предметна спеціальність 014.02. Середня освіта. Мова і зарубіжна література (німецька)
 Освітня програма Середня освіта. Англійська мова і література

ЗАТВЕРДЖУЮ
 Завідувач кафедри іншомовної освіти і міжкультурної комунікації
 01.09.2025

ЗАВДАННЯ
 НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Шек Карині Володимирівні

Прізвище, ім'я, по батькові студента

1 Тема роботи
Методика використання ТБД Talks для розвитку навичок аудіювання в умов 9-го класу

Керівник роботи
Коваль Ірина Володимирівна, кандидат психологічних наук
 Прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, учене звання доцент

Затверджено наказом ректора університету від 25.08.2025 р. № 65, додаток № 2

2 Строк подання студентом роботи на кафедру 16.12.2025 р.

3 Вихідні дані до роботи в експериментальному базовому службовому приміщенні № 5 Хмельницької міської ради

4 Зміст пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) проаналізувати методичні аспекти навичок аудіювання у зарубіжних країнах, визначити механізми використання ТБД Talks у навчальному процесі, розробити навичок аудіювання в умов 9-го класу, дослідити методику роботи з використанням ТБД Talks на експериментальному базовому службовому приміщенні № 5 Хмельницької міської ради, розробити методику використання ТБД Talks щодо використання ТБД Talks для розвитку навичок аудіювання в умов 9-го класу

5 Перелік графічного матеріалу (із зазначенням обов'язкових креслень)

_____

_____

_____

6 Консультанти розділів кваліфікаційної роботи		Підпис, дата	
Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	завдання видав	завдання прийняв
	Коваль Ю.В. доцент	01.09.2025	01.09.26

7 Дата видачі завдання 01.09.25. КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва розділу кваліфікаційної роботи	Строк виконання	Примітки
Опрацювання бібліографічного матеріалу до теми дослідження	01.09.25 – 01.10.25	виконав
Написання I розділу	02.10.25 – 02.11.25	виконав
Написання II розділу	03.11.25 – 30.11.25	виконав
Підготовка наукового дослідження до захисту	01.12.25 – 16.12.25	виконав

Студент

[Signature]
Підпис

Карина Шек
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Керівник кваліфікаційної роботи

[Signature]
Підпис

Зрина КОВАЛЬ
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

АНОТАЦІЯ

Шек К. В. Методика використання TED Talks для розвитку навичок аудіювання в учнів 9-го класу. – Кваліфікаційна робота.

Кваліфікаційна робота магістра на здобуття кваліфікації магістра за спеціальністю 014.02 Середня освіта. Мова і зарубіжна література (англійська). – Хмельницький національний університет, факультет міжнародних відносин і права, кафедра іншомовної освіти і міжкультурної комунікації, наук. кер.: канд. психол. наук, доцент Коваль І. В. – Хмельницький, 2025.

Загальний обсяг роботи становить 80 сторінок, із них – 68 сторінок основного тексту. Робота містить 80 джерел посилань.

Ключові слова: аудіювання, іншомовна комунікативна компетентність, TED Talks, автентичні відеоматеріали, навички аудіювання, методика навчання англійської мови, основна школа.

У магістерській роботі досліджується проблема розвитку навичок аудіювання англійською мовою в учнів 9-го класу шляхом використання автентичних відеоматеріалів платформи TED Talks.

У роботі обґрунтовано доцільність використання TED Talks у процесі навчання англійської мови, розроблено комплекс вправ, структурований відповідно до етапів роботи з відеоматеріалом, та експериментально перевірено його ефективність. Результати педагогічного експерименту засвідчили позитивну динаміку розвитку навичок аудіювання учнів та зростання їх мотивації до вивчення англійської мови.

Матеріали дослідження можуть бути використані в практиці викладання англійської мови в закладах загальної середньої освіти, а також у процесі підготовки майбутніх учителів іноземних мов.

Підпис автора

16.12.2025
Дата подання роботи до захисту

SUMMARY

Shek K. V. Using TED Talks as a Teaching Tool to Develop Listening Skills in 9th-Grade Students. – Qualification work.

Qualification work for obtaining Master's degree in specialty 014.02 Secondary Education. Language and Foreign Literature (English). – Khmelnytskyi National University, Faculty of International Relations and Law, Department of Foreign Language Education and Intercultural Communication, scientific supervisor: Doctor of Philosophy (Psychology), Associate Professor Koval I. V. – Khmelnytskyi, 2025.

The work consists of 80 pages, including 68 pages of the main text. The work contains 80 reference sources.

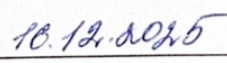
Keywords: listening skills, foreign language communicative competence, TED Talks, authentic video materials, teaching listening, English language teaching, secondary school.

The qualification work investigates the problem of developing English listening skills of secondary school students through the use of authentic video materials from the TED Talks platform.

The research substantiates the effectiveness of using TED Talks in English language lessons, presents a system of exercises structured according to the stages of working with video materials (pre-viewing, while-viewing and post-viewing), and experimentally verifies its effectiveness. The results of the pedagogical experiment confirm positive changes in students' listening skills and increased motivation to learn English.

The findings of the study can be used in English language teaching practice at secondary schools as well as in teacher training programs.

_____
Author's signature

_____
The date of the work submission to defence

ЗМІСТ

	С.
Вступ.....	7
1 Теоретичні аспекти розвитку навичок аудіювання в учнів 9-го класу на уроках англійської мови	11
1.2 Вікові психологічні особливості учнів 9-го класу у процесі навчання аудіювання.....	22
1.3 Етапи формування навичок аудіювання в середній школі.....	30
1.4 Критерії відбору автентичних матеріалів для навчання аудіювання	40
2 Експериментальна перевірка ефективності методики використання TED Talks для розвитку навичок аудіювання в учнів 9-го класу	51
2.1 Діагностика вихідного рівня сформованості навичок аудіювання в учнів 9-го класу.....	51
2.2 Система вправ із використанням TED Talks для розвитку навичок аудіювання.....	58
2.3 Динаміка та результати експериментальної роботи	69
Висновки.....	79
Перелік джерел посилання	82
Додатки.....	89
Додаток А.	89
Додаток Б.	90
Додаток В.	91

ВСТУП

Актуальність дослідження. Актуальність дослідження методики використання TED Talks для розвитку навичок аудіювання в учнів 9-го класу обумовлена сучасними освітніми та соціокультурними тенденціями, які ставлять перед школою завдання підготовки учнів до життя в інформаційному та глобалізованому світі. В умовах стрімкого розвитку технологій та комунікаційних платформ вміння сприймати, розуміти та критично оцінювати інформацію англійською мовою стає ключовим компонентом загальної компетентності учнів. Навички аудіювання є одними з базових у процесі вивчення іноземної мови, оскільки вони забезпечують ефективне спілкування, сприяють формуванню мовної компетенції та готують учнів до реальних життєвих ситуацій, де необхідне розуміння усного мовлення.

Використання TED Talks у навчальному процесі має особливу актуальність, оскільки ці ресурси поєднують високоякісні освітні матеріали, сучасні теми, цікаві приклади та автентичну англійську мову, що значно підвищує мотивацію учнів до навчання. Платформа TED надає можливість працювати з різними акцентами, стилями мовлення та лексичними структурами, що ідеально відповідає потребам підлітків 9-го класу, які перебувають на етапі формування більш складних мовних компетенцій. Крім того, інтерактивність та мультимедійність ресурсів TED сприяє розвитку когнітивних навичок, таких як концентрація уваги, аналітичне мислення та здатність виділяти головне, що є важливими складовими процесу навчання аудіюванню.

Важливим аспектом є й те, що традиційні підручники та аудіоматеріали не завжди відображають сучасні комунікативні потреби учнів та реалії англійськомовного світу, тоді як TED Talks демонструє реальні ситуації спілкування, актуальні проблеми науки, культури та суспільства, що робить навчання більш змістовним та прикладним. Використання цих ресурсів сприяє

не лише розвитку мовних навичок, але й формуванню ціннісного ставлення до освіти, вихованню критичного мислення та розширенню світогляду учнів.

На думку сучасних дослідників (J. Field, 2009; D. Harmer, 2015; J. Richards, 2018), використання автентичних відеоресурсів позитивно впливає на формування стратегій аудіювання, підвищує мотивацію учнів та наближує навчальний процес до реальних комунікативних умов. Водночас у шкільній практиці спостерігається недостатня розробленість методичних підходів до системного використання TED Talks у процесі навчання аудіювання, що зумовлює актуальність обраної теми дослідження.

Проблема навчання аудіювання англійською мовою висвітлюється у працях як зарубіжних, так і вітчизняних учених (J. Field, 2009; L. Vandergrift, 2012; Н. Синельникова, 2016; Л. Морська, 2003). Дослідження зосереджені на класифікації видів аудіювання, формуванні аудитивних стратегій та ролі мотиваційного чинника.

Водночас питання використання платформи TED Talks як дидактичного ресурсу для розвитку навичок аудіювання учнів основної школи потребує подальшого методичного обґрунтування, зокрема щодо добору відеоматеріалів, етапності роботи з ними та розробки системи вправ.

Отже, дослідження методики використання TED Talks для розвитку навичок аудіювання в учнів 9-го класу є надзвичайно актуальним, оскільки воно поєднує сучасні технології навчання, потреби підлітків у розвитку комунікативної компетентності та вимоги нових стандартів освіти, спрямованих на формування всебічно розвиненої особистості, здатної ефективно взаємодіяти у глобальному інформаційному просторі. У контексті переходу української школи на компетентнісний підхід цей напрямок є особливо важливим, адже дозволяє забезпечити практичну спрямованість навчання та максимальне наближення освітнього процесу до реальних умов сучасного життя.

Об'єкт дослідження – розвиток навичок аудіювання учнів на уроках англійської мови.

Предмет дослідження – система вправ з використанням відеоматеріалів TED Talks для розвитку навичок аудіювання в учнів 9-го класу.

Мета дослідження – обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність системи вправ з використанням TED Talks для розвитку навичок аудіювання в учнів 9-го класу.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати теоретичні аспекти навичок аудіювання у школярів середньої школи та визначити вікові психологічні особливості учнів 9-го класу, які впливають на процес розвитку навичок аудіювання.

2. Обґрунтувати структуру та критерії розвитку навичок аудіювання в учнів 9-го класу.

3. Дослідити методичні етапи розвитку навичок аудіювання в учнів 9-го класу та критерії відбору автентичних матеріалів для навчання аудіюванню засобами TED Talks.

4. Розробити систему вправ із використанням TED Talks для розвитку навичок аудіювання у 9-класників та експериментально перевірити її ефективність.

5. Розробити методичні рекомендації щодо використання TED Talks для розвитку навичок аудіювання в учнів 9-го класу.

Методи дослідження включали комплекс педагогічних, психологічних та лінгвістичних підходів. Серед них були методи аналізу та узагальнення наукової літератури для теоретичного обґрунтування досліджуваної проблеми, спостереження та анкетування учнів для визначення рівня сформованості навичок аудіювання, експериментальна робота для перевірки ефективності запропонованої методики, а також статистична обробка результатів для визначення динаміки прогресу учнів. Особлива увага приділялася методам активізації навчальної діяльності, включаючи інтерактивні вправи, роботу в парах і групах, а також вправи на критичне мислення і аналіз інформації з автентичних джерел.

Наукова новизна дослідження полягає у теоретичному обґрунтуванні методики використання TED Talks як інноваційного засобу розвитку навичок аудіювання в учнів 9-го класу та у розробленні системи вправ, що поєднує автентичність контенту та мультимодальність сприйняття.

Практичне значення. Практичне значення роботи проявляється у можливості застосування запропонованої методики безпосередньо в освітньому процесі загальноосвітніх шкіл. Результати дослідження можуть бути використані вчителями англійської мови для розробки уроків, які передбачають активне використання TED Talks, створення системи вправ для розвитку аудіювання, а також підвищення мотивації учнів до вивчення мови. Практичні рекомендації, запропоновані в роботі, спрямовані на підвищення ефективності навчання, формування комунікативної компетентності та розвиток критичного мислення, що робить процес навчання більш інтерактивним, сучасним та результативним.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження були апробовані та опубліковані у збірнику матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції «Синергія науки і освіти в сучасному світі» (Житомир, 2025).

Публікації. Результати наукового дослідження висвітлено у одній публікації збірника матеріалів міжнародної науково-практичної конференції.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (80 найменувань, з них 60 – іноземною мовою), трьох додатків на трьох сторінках. Повний обсяг тексту складає 85 сторінок, з них 68 сторінок основного тексту. Робота ілюстрована 10 таблицями.

1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ НАВИЧОК АУДІЮВАННЯ В УЧНІВ 9-ГО КЛАСУ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

1.1 Поняття та особливості аудіювання як виду мовленнєвої діяльності

Аудіювання є однією з ключових форм мовленнєвої діяльності, що відіграє надзвичайно важливу роль у процесі оволодіння іноземною мовою, зокрема англійською. Воно передбачає сприйняття та розуміння усного мовлення, активну інтерпретацію змісту, відбір головної інформації та її осмислення у контексті конкретної комунікативної ситуації [65, с. 45]. Аудіювання не обмежується простим сприйняттям звуків, а є складним когнітивним процесом, що включає взаємодію слухових, мовних, пізнавальних та емоційних компонентів, формування уявлень про структуру мови та смислове наповнення висловлювань [33, с. 78].

Особливістю аудіювання є його нерозривний зв'язок із іншими видами мовленнєвої діяльності, такими як говоріння, читання та письмо. Воно забезпечує основу для ефективного спілкування, оскільки саме через аудіювання учні сприймають правильну вимову, інтонацію, ритміку мовлення та граматичні структури [7, с. 23]. Крім того, аудіювання сприяє розвитку критичного мислення та здатності аналізувати почуту інформацію, порівнювати її з уже наявними знаннями та робити висновки [73, с. 112].

У навчальному процесі аудіювання розглядається як активний процес взаємодії слухача та мовного матеріалу, що передбачає не тільки розпізнавання окремих слів та словосполучень, а й здатність відтворювати логічну структуру тексту, визначати головну думку та інтерпретувати інтонаційні та семантичні нюанси [53, с. 88]. Ефективність аудіювання залежить від різних чинників, серед яких рівень мовної компетентності, мотивація учня, контекст висловлювання, наявність візуальної та аудіальної підтримки, а також використання автентичних матеріалів, що максимально наближені до реальних комунікативних ситуацій [3, с. 39].

Слід відзначити, що аудіювання як вид мовленнєвої діяльності поділяється на декілька рівнів: сприйняття загальної ідеї тексту, розуміння конкретної інформації, здатність робити висновки та передбачення змісту, а також розпізнавання стилю і намірів мовця [46, с. 54]. Кожен із цих рівнів потребує застосування спеціальних стратегій навчання, включаючи активне слухання, повторне прослуховування, виділення ключових слів та фраз, а також інтеграцію аудіювання з іншими видами діяльності для закріплення знань [70, с. 66].

Важливою особливістю аудіювання є його безпосередній зв'язок із психологічними та когнітивними процесами, такими як увага, пам'ять, сприйняття та інтерпретація інформації. Під час сприйняття усного мовлення учні не тільки обробляють фонетичні та лексичні елементи, а й активують асоціативні зв'язки, попередній досвід та контекстуальні знання, що забезпечує глибоке розуміння тексту [62, с. 101]. Крім того, аудіювання стимулює розвиток емоційної сфери, оскільки сприйняття інтонацій, тембру голосу та емоційних відтінків висловлювань сприяє формуванню емпатії та соціальної компетентності учнів [68, с. 119].

Аудіювання як вид мовленнєвої діяльності має низку специфічних особливостей, що відрізняють його від інших видів мовного навчання. По-перше, воно є безпосередньо орієнтованим на сприйняття та обробку інформації в реальному часі, що вимагає від учня здатності швидко реагувати, виділяти ключові моменти та інтерпретувати зміст висловлювань [59, с. 33]. По-друге, аудіювання передбачає активну роботу когнітивних процесів: слухача не лише пасивно приймає звукову інформацію, але й активно зіставляє її з уже наявними знаннями, формує смислові моделі та оцінює достовірність і значущість повідомлення [67, с. 59].

Особливе місце у розвитку навичок аудіювання займає використання автентичних матеріалів, які відображають реальні мовленнєві ситуації, включають різноманітні стилі мовлення, діалекти та акценти. Робота з автентичними джерелами стимулює формування у школярів уміння

адаптуватися до неповної або неточної інформації, що часто зустрічається у реальному спілкуванні [74, с. 74]. Саме тому сучасна методика навчання аудіюванню передбачає поєднання традиційних підручникових матеріалів із мультимедійними ресурсами, такими як відеозаписи, подкасти та онлайн-лекції, що дозволяє значно підвищити ефективність навчального процесу [77, с. 48]. Важливою характеристикою аудіювання є його багаторівневий характер. На практиці навчання передбачає роботу на рівні розуміння окремих слів і словосполучень, визначення загальної теми та мети висловлювання, а також на рівні критичного аналізу та оцінки інформації [49, с. 101]. Така багаторівневність дозволяє формувати у школярів комплексні мовленнєві навички, розвивати логічне мислення, здатність робити висновки та передбачати подальший розвиток змісту висловлювання [75, с. 93].

Серед стратегій, що ефективно використовуються для розвитку аудіювання, виділяють прогнозування змісту, виділення ключових слів та фраз, повторне прослуховування, інтеграцію аудіювання з говорінням і письмом, а також роботу з візуальними підказками, схемами та субтитрами [63, с. 117]. Ці стратегії дозволяють знизити когнітивне навантаження на учня та забезпечити більш глибоке та свідоме розуміння почутого. Систематичне застосування таких стратегій сприяє розвитку стійких умінь сприймати усне мовлення на різних рівнях складності та у різних комунікативних контекстах [72, с. 66].

У сучасних умовах особливу актуальність набуває інтеграція технологій у процес навчання аудіюванню. Використання відеоматеріалів, онлайн-ресурсів, інтерактивних платформ та мобільних додатків дозволяє не лише підвищити мотивацію учнів, але й створити умови для індивідуалізації навчання, диференціації завдань за рівнем складності та темпом сприйняття інформації [65, с. 132]. Зокрема, платформи на кшталт TED Talks надають можливість працювати з автентичними лекціями на різні теми, демонструвати різні стилі мовлення та застосовувати вправи на розуміння, аналіз і критичне осмислення змісту [69, с. 87].

Крім того, аудіювання відіграє важливу роль у формуванні міжособистісних та соціальних навичок учнів. Слухання та інтерпретація чужих висловлювань сприяє розвитку емпатії, здатності адекватно реагувати на почуту інформацію, а також вмінню вести діалог у різних соціокультурних контекстах [53, с. 119]. Це особливо важливо для підлітків 9-го класу, які перебувають на етапі активного формування особистості та соціальної самосвідомості.

Аудіювання як вид мовленнєвої діяльності є складним процесом, який потребує від учнів одночасної роботи кількох когнітивних механізмів. Під час сприйняття усного мовлення школярі не лише розпізнають звуки, слова та граматичні конструкції, але й аналізують зміст висловлювання, визначають головну ідею, виділяють деталі, оцінюють тон і наміри мовця, а також формують власну інтерпретацію почутого [71, с. 73]. Цей процес ускладнюється тим, що учні часто стикаються з низкою перешкод: незнайомою лексикою, швидкістю мовлення, різними акцентами та стилями мовлення, скороченими формами слів, невідповідністю інтонацій очікуваному емоційному забарвленню [62, с. 56].

Особливо характерними є труднощі, пов'язані з розпізнаванням лексичних одиниць у контексті автентичного мовлення. Дослідження показують, що учні середньої школи часто концентруються на окремих словах, намагаючись перекласти їх буквально, замість того щоб сприймати зміст цілого висловлювання [3, с. 89]. Це веде до втрати загальної ідеї та погіршення розуміння тексту. Подолання цих труднощів потребує системного використання стратегій активного слухання, серед яких виділення ключових слів і фраз, прогнозування змісту та контексту, повторне прослуховування з фокусом на певних аспектах інформації, а також інтеграція аудіювання з іншими видами мовленнєвої діяльності, наприклад, із говорінням та письмом [8, с. 102].

Серед важливих аспектів розвитку аудіювання є формування у школярів уміння працювати з різними типами текстів: діалоги, монологи, інтерв'ю,

лекції, новинні сюжети та мультимедійні ресурси [66, с. 115]. Кожен тип тексту має свої специфічні особливості: діалоги часто містять швидку, спонтанну мову та скорочення, монологи відрізняються більш логічною структурою, лекції включають професійну лексику та складні синтаксичні конструкції. Відповідно, розвиток навичок аудіювання передбачає тренування в розпізнаванні різних стилів мовлення та адаптації до них [75, с. 66]. Використання автентичних матеріалів, таких як TED Talks, надає унікальні можливості для вирішення цих проблем. Відеоматеріали дозволяють учням працювати з реальним мовленням, насиченим актуальною лексикою, різними інтонаціями та стилями спілкування. Додатково це стимулює розвиток аудіовізуальної грамотності, оскільки учні одночасно сприймають мовленнєву та невербальну інформацію: жести, міміку, інтонаційні акценти [54, с. 121]. Використання таких ресурсів підвищує мотивацію учнів до навчання, робить процес більш інтерактивним і наближеним до реальних умов спілкування [70, с. 97].

Ще однією особливістю аудіювання є його нерозривний зв'язок із розвитком пам'яті та концентрації уваги. Учні повинні не лише утримувати в пам'яті почуту інформацію, а й порівнювати її з власними знаннями, робити висновки, передбачати подальший розвиток тексту [69, с. 105]. Тому під час навчання аудіюванню застосовуються вправи на активізацію когнітивних процесів: робота з питаннями до тексту, виділення логічних зв'язків, складання схем і таблиць, що допомагають структурувати інформацію [64, с. 82].

Не менш важливим є розвиток емоційного та соціального аспекту аудіювання. Вміння розпізнавати емоційне забарвлення, ставлення мовця, сарказм, гумор чи інші тональні відтінки сприяє формуванню комунікативної компетентності та соціальної адаптації учнів [66, с. 113]. Робота з відеоматеріалами, які демонструють різноманітні життєві та професійні ситуації, дозволяє учням навчитися аналізувати поведінку мовця та адекватно

реагувати на різні комунікативні сигнали, що є важливим для успішної взаємодії в міжкультурному середовищі [72, с. 141].

Крім того, сучасний підхід до розвитку навичок аудіювання передбачає системну роботу над інтеграцією технологій та мультимедійних ресурсів у навчальний процес. Використання аудіо- та відеозаписів, інтерактивних завдань та онлайн-платформ дозволяє здійснювати диференційований підхід, адаптувати темп та складність матеріалу під рівень учнів, а також оцінювати їхні результати більш об'єктивно [73, с. 90]. Завдяки цьому підвищується ефективність навчання, розширюються можливості самостійної роботи та стимулюється активна позиція школярів у процесі оволодіння мовою [72, с. 123].

Аудіювання в навчанні англійської мови для учнів 9-го класу вимагає застосування різноманітних педагогічних стратегій, які враховують рівень сформованості мовних компетенцій, особливості сприйняття інформації та індивідуальні особливості школярів. Зокрема, важливим є поєднання активних та пасивних методів слухання. Активне слухання передбачає цілеспрямовану роботу над змістом висловлювання, аналіз ключових слів, розпізнавання інтонацій та смислових зв'язків, що дозволяє формувати у школярів уміння виділяти головне і вторинне, робити логічні висновки та прогнозувати розвиток сюжету [11, с. 65]. Пасивне слухання, навпаки, спрямоване на тренування звукового сприйняття, формування автоматизованих навичок розпізнавання лексичних одиниць та граматичних структур у природному темпі мовлення [3, с. 41].

Однією з методичних особливостей є комбінування аудіювання з іншими видами діяльності: говорінням, читанням та письмом. Наприклад, після прослуховування учні можуть виконувати завдання на переказ почутого матеріалу власними словами, складати короткі письмові конспекти або формулювати питання до тексту, що сприяє кращому засвоєнню змісту та активізації когнітивних процесів [60, с. 92]. Такий підхід дозволяє закріпити

матеріал на різних рівнях сприйняття та підвищити стійкість мовленнєвих умінь.

Для ефективного розвитку аудіювання важливе застосування диференційованих завдань, які враховують рівень підготовки учнів та їхні індивідуальні особливості. Завдання можуть варіюватися за складністю: від простого визначення ключових слів до аналізу аргументів мовця, інтерпретації емоційного забарвлення висловлювання або визначення прихованих смислових підтекстів [46, с. 76]. Диференціація дозволяє учням працювати у власному темпі, зменшує стрес і підвищує ефективність засвоєння матеріалу.

Серед сучасних методичних підходів особливу увагу приділяють використанню мультимедійних ресурсів, які поєднують аудіо та відео компоненти. Такі ресурси створюють реалістичне мовне середовище, у якому учні можуть спостерігати природну поведінку мовців, інтонації, жести та міміку. Це забезпечує комплексне сприйняття інформації та розвиток не тільки слухових, а й аудіовізуальних навичок [77, с. 121]. Крім того, мультимедійні ресурси дозволяють повторювати матеріал, виділяти окремі фрагменти для детального аналізу, а також інтегрувати навчання з елементами проектної діяльності та інтерактивними вправами [70, с. 99].

У навчальному процесі важливу роль відіграє формування стратегій самостійного аудіювання. Учні навчаються прогнозувати зміст тексту за назвою, заголовками та контекстом, виявляти ключові слова та вирази, робити логічні припущення, співвідносити нову інформацію з уже відомою, а також оцінювати достовірність отриманих даних [69, с. 88]. Розвиток таких стратегій забезпечує високу автономність учнів у процесі навчання та підвищує ефективність сприйняття усного мовлення.

Особливу увагу приділяють інтеграції автентичних матеріалів, які представляють різні культурні та соціальні контексти. Робота з автентичними джерелами дозволяє учням не лише покращувати розуміння усного мовлення, але й розвивати міжкультурну компетенцію, формувати навички аналізу та

оцінки різних точок зору, а також розширювати лексичний та граматичний запас у реальних комунікативних ситуаціях [66, с. 104].

Не менш важливим є психологічний аспект аудіювання: ефективно сприйняття інформації потребує концентрації уваги, розвитку короткочасної та оперативної пам'яті, а також контролю емоційної реакції. Учні 9-го класу, як правило, перебувають на етапі підвищеної сенситивності до критики та оцінювання, тому використання інтерактивних та ігрових методик, робота в парах і групах, а також підтримка позитивного навчального середовища допомагають знизити психологічне навантаження і підвищити ефективність засвоєння аудіального матеріалу [71, с. 132].

Аудіювання у навчанні англійської мови є не лише процесом сприйняття усного мовлення, а й активним засобом формування комунікативної компетентності учнів. Для учнів 9-го класу аудіювання має особливе значення, оскільки вони вже мають базові знання англійської мови і здатні працювати з більш складними лексичними, граматичними та фонетичними структурами. На цьому етапі навчання важливо, щоб учні розвивали здатність до вибіркового сприйняття інформації, вміння виділяти ключові моменти та вторинні деталі, а також аналізувати почуте у логічній послідовності [68, с. 77].

Для підвищення ефективності аудіювання використовують комплекс вправ, які можна умовно розділити на три рівні: сприйняття загальної інформації, детальне слухання та критичний аналіз. На першому рівні учні тренуються визначати тему тексту, основну ідею та мету мовлення. Для цього застосовуються завдання на вибір правильної відповіді з кількох варіантів, завершення речень, а також складання коротких конспектів [64, с. 54]. Другий рівень передбачає роботу з деталями: учні виділяють ключові слова, роблять нотатки, відповідають на конкретні питання щодо фактів, цифр, причинно-наслідкових зв'язків [4, с. 91]. Третій рівень, критичний аналіз, спрямований на розвиток вміння інтерпретувати інформацію, оцінювати аргументи мовця, порівнювати власні знання з почутим і робити логічні висновки [71, с. 105].

Методичною особливістю ефективного аудіювання є поетапна робота з матеріалом. Наприклад, перед прослуховуванням учням пропонують ознайомитися з заголовком, ключовими словами або коротким описом змісту, що дозволяє активізувати попередні знання та створити контекст для сприйняття [53, с. 68]. Під час прослуховування використовують техніку «прослуховування з завданням», коли учні повинні знайти певну інформацію або відповіді на запитання, що стимулює концентрацію та цілеспрямованість слухання. Після прослуховування проводять обговорення, аналізують відповіді та роблять висновки, що сприяє закріпленню матеріалу і розвитку комунікативних навичок [52, с. 99].

Особливо ефективними є інтерактивні методи аудіювання. Серед них виділяють роботу в парах і групах, коли учні взаємно перевіряють правильність сприйняття інформації, порівнюють свої відповіді та обговорюють зміст тексту. Також застосовують метод «активне передбачення», коли школярі прогнозують подальший хід розповіді або відповіді мовця на запитання. Ці методи дозволяють поєднати аудіювання з елементами говоріння та аналізу, що розвиває комплексні комунікативні уміння [33, с. 115].

Використання автентичних матеріалів, таких як TED Talks, забезпечує додаткові переваги. Наприклад, учні слухають лекції різної тривалості та тематики, що дозволяє працювати з різними стилями мовлення: академічним, розмовним, публічним. Це не лише розширює лексичний запас, а й допомагає адаптуватися до різного темпу і ритму мовлення, звикати до різних акцентів і інтонаційних моделей [65, с. 121]. Практика показує, що використання таких матеріалів підвищує зацікавленість учнів і стимулює самостійну роботу: вони можуть повторно слухати фрагменти, робити власні нотатки та формулювати питання для обговорення [65, с. 89].

У методиці аудіювання велике значення має поєднання візуальної та аудіальної інформації. Робота з відеоматеріалами дозволяє учням спостерігати невербальні сигнали мовця: жести, міміку, контакт очей, інтонаційні акценти,

що сприяє глибшому розумінню змісту. Такі вправи також розвивають критичне мислення, оскільки школярі оцінюють достовірність і адекватність інформації, співставляючи усне мовлення з невербальними сигналами [65, с. 136].

Крім того, ефективність аудіювання залежить від регулярності та системності занять. Методично доцільно передбачати короткі регулярні вправи на слухання на кожному уроці, поєднуючи їх із більш тривалими аудіовізуальними проектами. Це сприяє поступовому розвитку слухових умінь і зменшує стрес при роботі з більш складними текстами [69, с. 118].

У процесі навчання аудіюванню в учнів 9-го класу важливо враховувати особливості сприйняття інформації у підлітковому віці. На цьому етапі розвитку учні здатні концентруватися на більш складних аудіотекстах, одночасно опрацьовуючи зміст і форму висловлювання, проте їхнє сприйняття залишається чутливим до темпу мовлення, довжини фраз та незнайомих лексики [4, с. 72]. З огляду на це, педагогам слід використовувати матеріали, які поступово ускладнюються, починаючи з коротких монологів або діалогів із чіткою структурою, та переходити до довших лекцій і інтерв'ю з різними стилями мовлення [29, с. 105].

Одним із ефективних прийомів є робота з аудіотекстом у три етапи: первинне прослуховування для загального розуміння, друге – для деталізації інформації та виділення конкретних фактів, третє – для аналізу й оцінки отриманих даних [67, с. 88]. На кожному етапі учні виконують спеціальні завдання: у першому – визначають тему та основну ідею, у другому – відповідають на запитання щодо деталей, у третьому – формулюють власні висновки, порівнюють почуте з власним досвідом або іншими джерелами інформації [53, с. 112]. Така поетапна робота дозволяє розвивати не лише слухові навички, а й критичне мислення та здатність до узагальнення.

Особливу увагу приділяють вправам на передбачення змісту аудіотексту. Учні на основі заголовку, короткого опису чи ілюстрацій роблять припущення про тему, ключові слова та ймовірну структуру мовлення. Це дозволяє

активізувати попередні знання та підвищити ефективність сприйняття [46, с. 94]. Далі під час прослуховування вони перевіряють свої припущення, що сприяє розвитку аналітичних навичок та зменшує навантаження на оперативну пам'ять. Не менш важливим є навчання учнів виділяти смислові блоки у мовленні, тобто сегментувати текст на логічні частини, що полегшує сприйняття та запам'ятовування інформації [77, с. 78]. Для цього застосовують техніку «chunking», коли учні слухають короткі фрагменти, відтворюють їх у власних словах, складають схеми або таблиці. Цей метод особливо ефективний для роботи з довгими лекціями або презентаціями TED Talks, де інформація насичена фактами, аргументами та прикладами [7, с. 66].

У процесі формування навичок аудіювання важливо враховувати роботу з труднощами сприйняття фонетичних та інтонаційних особливостей мовлення. Учні часто плутають слова, які звучать подібно, або не відрізняють наголос у багатоскладових словах. Тому на уроках застосовують вправи на фонетичний розбір, повторення фраз після носія мови, співвіднесення звуків із написанням та значенням слів, а також вправи на розпізнавання інтонаційних моделей [66, с. 120]. Це дозволяє підвищити точність розуміння і зменшити кількість типових помилок.

Педагогічно ефективним є поєднання аудіювання з елементами інтерактивних технологій. Наприклад, при роботі з TED Talks учні можуть користуватися субтитрами англійською мовою, виконувати інтерактивні завдання на визначення правильних відповідей або робити нотатки прямо під час перегляду. Після завершення прослуховування проводиться обговорення, аналіз помилок та формулювання рекомендацій для покращення розуміння [66, с. 134]. Такі методи дозволяють поєднати автономну роботу з колективним аналізом, що підвищує мотивацію та активізує навчальний процес.

Ще однією специфічною особливістю є робота з емоційним забарвленням мовлення. Учні навчаються розпізнавати тон, намір мовця, сарказм, гумор, запитання з прихованим підтекстом, що формує соціально-комунікативну

компетентність та підготовку до реального міжкультурного спілкування [73, с. 99]. У цьому випадку застосовуються вправи на співставлення усного тексту з невербальними сигналами, інтерактивні рольові ігри та обговорення мотивів поведінки мовця.

Таким чином, аудіювання як вид мовленнєвої діяльності у 9-класників є складним комплексним процесом, що передбачає розвиток слухових, когнітивних, аналітичних та соціально-комунікативних навичок. Його ефективне формування можливе лише за умови поетапного застосування диференційованих завдань, роботи з автентичними матеріалами, інтеграції мультимедійних ресурсів, розвитку стратегій передбачення та аналізу, а також спеціальної роботи з фонетикою та інтонацією. Такі підходи дозволяють учням не лише розуміти усне мовлення, а й ефективно застосовувати його у практичних комунікативних ситуаціях, що відповідає вимогам сучасного компетентнісного підходу до навчання англійської мови.

1.2 Вікові психологічні особливості учнів 9-го класу у процесі навчання аудіювання

Учні 9-го класу перебувають на етапі підліткового розвитку, який характеризується інтенсивними когнітивними, емоційними та соціальними змінами. Цей вік є перехідним між молодшою та старшою школою, що суттєво впливає на процес навчання аудіюванню. Психологічно підлітки 14–15 років здатні до абстрактного мислення, аналізу та порівняння різних точок зору, однак їхня концентрація уваги ще нестійка і може коливатися залежно від складності завдання та емоційного стану [8, с. 72]. У процесі аудіювання це означає, що учні можуть втрачати основну думку, якщо темп мовлення занадто швидкий або лексика надто складна [12, с. 54].

Особливістю віку є висока чутливість до оцінки та ставлення вчителя та однолітків. Учні прагнуть до соціального визнання, тому робота в групах або

парах під час аудіювання часто стимулює активність і залучення у навчальний процес [33, с. 89]. Наприклад, вправи на спільний аналіз аудіотексту або обговорення почутого з партнером сприяють не лише кращому засвоєнню матеріалу, а й розвитку комунікативної та соціальної компетентності. У таких умовах підлітки швидше долають страх помилок і відкрито висловлюють свої припущення щодо змісту тексту [49, с. 102].

Вікові особливості когнітивного розвитку підлітків також визначають підхід до роботи з інформацією. Учні цього віку вже можуть опрацьовувати більш складні тексти, виділяти ключові та другорядні елементи, робити узагальнення та прогнозувати подальший розвиток висловлювання [5, с. 67]. Однак для ефективного аудіювання їм потрібні методично продумані завдання: наприклад, перед прослуховуванням лекції TED Talks доцільно запропонувати переглянути заголовок, короткий опис або відео-анотацію, скласти очікувані ключові слова та припустити можливу структуру висловлювання [69, с. 114]. Це активізує попередні знання та дозволяє більш усвідомлено сприймати усне мовлення.

Підлітки 9-го класу демонструють високу мотиваційну чутливість. Інтерес до матеріалу, його актуальність та зв'язок із власним досвідом значно впливають на успішність сприйняття [74, с. 78]. Тому для розвитку аудіювання важливо підбирати тексти, що відповідають інтересам учнів: науково-популярні лекції, історії успіху, соціальні проекти, сучасні технології або культурні теми. Наприклад, робота з відеолекціями TED Talks на теми «Сучасні технології та освіта» або «Емоційний інтелект» стимулює підлітків до активного слухання, формує аналітичні навички та спонукає до подальшого обговорення [2, с. 131].

Вікові особливості пам'яті підлітків також мають значення для навчання аудіюванню. Короткочасна та робоча пам'ять у 9-класників ще формується, тому складні аудіотексти варто розбивати на логічні блоки. Наприклад, під час роботи з TED Talks можна запропонувати прослухати лекцію фрагментами по 2–3 хвилини, після кожного фрагменту виконати завдання на виділення

ключових слів, складання схем або короткий переказ [68, с. 96]. Такий підхід зменшує когнітивне навантаження та підвищує точність розуміння змісту.

Емоційний аспект також відіграє важливу роль. Підлітки часто реагують на емоційне забарвлення мовлення: тон, інтонації, експресивні вирази. Використання матеріалів із яскравою інтонаційною подачею, живими прикладами та емоційними історіями підвищує увагу, сприяє кращому запам'ятовуванню та розвитку навичок інтерпретації невербальних сигналів [63, с. 122]. Педагоги застосовують вправи на відтворення емоційного забарвлення, співставлення аудіальної та невербальної інформації, а також рольові ігри для закріплення навичок [66, с. 145]. Соціально-психологічні характеристики підлітків також впливають на сприйняття усного мовлення. Учні цього віку прагнуть самостійності та індивідуального підходу. Тому на уроках доцільно поєднувати колективні та індивідуальні завдання. Наприклад, після спільного обговорення аудіотексту учні можуть виконувати індивідуальні завдання: скласти резюме лекції, готувати короткі презентації або формулювати запитання для однокласників [64, с. 108]. Це забезпечує розвиток автономії та відповідальності за власне навчання.

Важливим є також розвиток метапізнавальних навичок: учні 9-го класу вчаться оцінювати власні помилки, визначати слабкі місця у розумінні тексту та підбирати стратегії для покращення аудіювання. Наприклад, після прослуховування матеріалу TED учні можуть порівнювати свої відповіді на запитання з еталонними, аналізувати, які деталі були пропущені, і планувати повторне прослуховування для закріплення знань [7, с. 117].

У 9-класників спостерігається активний розвиток метапізнавальних навичок, що істотно впливає на процес аудіювання. Підлітки здатні не лише сприймати інформацію, а й оцінювати власні помилки, коригувати стратегії розуміння та застосовувати різні прийоми для ефективного сприйняття усного мовлення [62, с. 97]. Наприклад, після прослуховування TED Talks на тему «Інновації в освіті» учні можуть самостійно визначати, які фрагменти тексту вони зрозуміли повністю, а де виникли труднощі, а потім повторно слухати

конкретні блоки для уточнення деталей [49, с. 109]. Такий підхід розвиває самоконтроль та навички самостійного навчання, що є критично важливими для підлітків цього віку.

Психологічно значущою особливістю є підвищена чутливість до міжособистісної взаємодії. Учні 9-го класу часто оцінюють свої здібності через порівняння з однолітками, тому колективні види роботи під час аудіювання, такі як групові обговорення або командні вправи на пошук інформації у тексті, підвищують їхню мотивацію та зацікавленість [70, с. 85]. Наприклад, вправи «Знайди ключове слово» або «Склади ланцюжок аргументів» стимулюють одночасне слухання та співпрацю, що розвиває критичне мислення та комунікативні навички. Особливу увагу слід приділяти розвитку емоційної регуляції, оскільки підлітки легко відволікаються або втрачають концентрацію під час тривалого слухання [77, с. 72]. Тому доцільно використовувати техніку поетапного прослуховування, коли лекція або аудіофайл поділяється на невеликі сегменти з короткими вправами після кожного фрагмента. Це дозволяє підтримувати високий рівень уваги та зменшує навантаження на робочу пам'ять [69, с. 98].

Підлітки 9-го класу також активно розвивають здатність до узагальнення та порівняння інформації. Вони можуть співставляти факти з різних джерел, робити висновки про логіку викладу та прогнозувати подальший хід дискурсу [66, с. 92]. Для розвитку цих навичок ефективними є вправи на інтеграцію інформації: наприклад, після прослуховування декількох TED Talks на споріднені теми учні складають порівняльні таблиці, виділяють основні ідеї та знаходять спільні мотиви у висловлюваннях спікерів [75, с. 127].

Не менш важливою є робота з мотиваційними чинниками. Учні 9-го класу зазвичай демонструють високий рівень інтересу до матеріалу, який відображає сучасні реалії або пов'язаний із власним досвідом [5, с. 68]. Наприклад, лекції про сучасні технології, соціальні мережі, популярні науки або психоемоційне здоров'я викликають більший інтерес і стимулюють активну участь у обговоренні, що підвищує ефективність сприйняття інформації [29, с. 105].

Соціально-психологічний аспект також визначає доцільність використання інтерактивних методик. Підлітки цього віку краще сприймають матеріал через співпрацю та обговорення, ніж через пасивне слухання. Тому застосовують групові дискусії, рольові ігри, дебати та інтерактивні вправи на аналіз аргументів мовця [62, с. 115]. Наприклад, після перегляду TED Talk на тему «Екологія та сталий розвиток» учні можуть у групах обговорювати запропоновані проблеми, формулювати власні пропозиції та порівнювати їх із думкою спікера, що стимулює критичне мислення та соціальну активність.

Особливості розвитку пам'яті також впливають на процес аудіювання. Підлітки 9-го класу здатні утримувати у пам'яті кілька інформаційних блоків одночасно, однак потребують спеціальних стратегій для запам'ятовування деталей [73, с. 78]. Тому ефективними є вправи на конспектування, складання ментальних карт та коротких схем під час слухання, а також повторення ключових моментів у груповому обговоренні.

Учні 9-го класу демонструють підвищену здатність до аналітичного слухання, що дозволяє їм працювати з аудіотекстами різної складності та формату. Важливо враховувати, що підлітки цього віку активно використовують логіку, узагальнення та порівняння під час обробки інформації. Наприклад, при прослуховуванні TED Talks на тему «Міжнародна культура та глобалізація» учні можуть паралельно аналізувати культурні відмінності, визначати аргументи спікера та оцінювати їх достовірність, роблячи власні висновки про актуальність поданої інформації для сучасного життя [12, с. 98].

У цьому віці відбувається активний розвиток когнітивної гнучкості, що дозволяє швидко перемикатися між різними видами завдань та адаптуватися до нових умов сприйняття. Наприклад, учні можуть одночасно виділяти ключові ідеї, аналізувати інтонаційні особливості мовлення та співставляти отриману інформацію зі знаннями з інших предметів [29, с. 115]. Це дозволяє застосовувати комплексні завдання на аудіювання, де необхідно слухати

фрагменти лекції, відповідати на питання різного рівня складності та одночасно складати конспект чи ментальну карту.

Психологічно підлітки 14–15 років характеризуються підвищеною потребою в самовираженні та оцінці власних результатів. Тому на уроках аудіювання доцільно застосовувати завдання, що дозволяють демонструвати досягнення, наприклад, підготовка міні-презентацій за прослуханим текстом, рольові ігри, дебати або створення інтерактивних картинок, які відображають зміст лекції [60, с. 108]. Такі завдання стимулюють самостійність, підвищують мотивацію та допомагають формувати впевненість у власних комунікативних здібностях.

Важливою особливістю цього віку є підвищена чутливість до емоційного забарвлення мовлення. Підлітки більш уважно реагують на інтонації, тембр голосу, експресивні вирази та невербальні сигнали, що може сприяти або ускладнювати розуміння тексту [49, с. 102]. Тому педагогічна стратегія включає вправи на розпізнавання емоційної забарвленості, співставлення усного мовлення з невербальними сигналами та обговорення наміру мовця. Наприклад, під час роботи з відеолекцією TED учні можуть робити помітки про інтонаційні акценти та емоційні сигнали спікера, а потім обговорювати їх у групах [48, с. 119].

Учні цього віку здатні до роботи з абстрактними поняттями та концепціями, що дозволяє вводити вправи на узагальнення ідей та критичний аналіз. Наприклад, після прослуховування лекції на тему «Майбутнє енергетики» учні можуть скласти таблицю «причина — наслідок», виділяючи основні аргументи спікера та формулюючи власні судження про наслідки запропонованих рішень [63, с. 133]. Такий підхід не лише розвиває аналітичні навички, а й готує підлітків до самостійного використання отриманої інформації у практичних та навчальних ситуаціях.

Розвиток уваги та концентрації є ще однією важливою віковою характеристикою. Учні 9-го класу можуть ефективно працювати з аудіотекстами, що тривають 5–10 хвилин, проте для більш тривалих лекцій

доцільно застосовувати стратегії розподілу навантаження. Наприклад, фрагментація лекції на блоки по 2–3 хвилини з подальшими інтерактивними завданнями дозволяє підтримувати концентрацію та забезпечує кращу засвоюваність інформації [74, с. 90]. Соціальні мотиви підлітків також суттєво впливають на процес навчання аудіюванню. Учні прагнуть взаємодії, співпраці та оцінки власних досягнень в очах однолітків, тому вправи у форматі парної чи групової роботи підвищують ефективність сприйняття [34, с. 101]. Наприклад, завдання «Пошук інформації у команді» або «Порівняй та обговори» стимулюють одночасне слухання та взаємну перевірку знань, формують навички аргументування та співпраці.

Також слід враховувати індивідуальні відмінності у темпі та стилі сприйняття. Деякі учні швидко визначають основну ідею тексту, інші потребують більше часу для деталізації та обробки інформації [69, с. 97]. Методично це реалізується через диференційовані завдання, наприклад, на вибір рівня складності запитань, додаткові підказки або можливість повторного прослуховування конкретних фрагментів аудіотексту.

На етапі 9-го класу учні вже здатні до комплексного сприйняття інформації, коли одночасно аналізується зміст, структура та стиль мовлення. Вони починають усвідомлювати, що усне мовлення має різні рівні значення: фактичний, логічний та емоційний [8, с. 101]. Наприклад, під час прослуховування TED Talks на тему «Медіа та інформаційна грамотність» учні можуть визначати основну думку спікера, виділяти підтримуючі аргументи та розпізнавати авторські оцінки чи суб'єктивні судження. Такий підхід формує критичне мислення та здатність до аналізу інформації, що особливо важливо для підлітків, які починають активно порівнювати різні джерела даних [73, с. 114].

Учні цього віку демонструють високий рівень емпатії та соціальної чутливості, що дозволяє їм сприймати емоційне забарвлення мовлення та інтонаційні нюанси. Педагогічно це можна використовувати через вправи на визначення емоційного стану спікера, відтворення інтонаційних моделей та

аналіз невербальних сигналів [70, с. 92]. Наприклад, після перегляду короткої лекції учні можуть записати, де спікер проявляє ентузіазм, де робить паузи для підкреслення важливих моментів, та пояснити, як це впливає на сприйняття інформації.

Важливою психологічною особливістю є прагнення підлітків до автономії та контролю за власним навчанням. Вони готові приймати відповідальність за процес сприйняття матеріалу, але потребують чітких інструкцій і структурованих завдань [77, с. 99]. Тому доцільно застосовувати методики, де учні самостійно виділяють ключові слова, складають короткі резюме та готують запитання для перевірки розуміння однокласниками. Наприклад, після перегляду TED Talks на тему «Мотивація та досягнення цілей» учні можуть розбитися на групи, де кожна група відповідає за певний блок лекції, потім презентують свої висновки, обговорюють їх із класом та порівнюють з початковими припущеннями [67, с. 107].

Здатність до передбачення й прогнозування є ще однією характерною рисою віку. Учні активно застосовують стратегії «передбачення змісту», коли за заголовком, описом або початковим фрагментом тексту формують очікування щодо теми, ключових слів та логіки викладу [74, с. 118]. Це дозволяє їм більш усвідомлено сприймати аудіотекст, швидше виділяти головні ідеї та перевіряти власні гіпотези під час прослуховування.

Підлітки цього віку потребують спеціального підходу до розвитку уваги та аудіальної пам'яті. Вони здатні обробляти одночасно декілька смислових блоків, але часто втрачають деталі через відволікання або швидкий темп мовлення [65, с. 86]. Для збереження концентрації доцільно застосовувати фрагментацію тексту, інтерактивні паузи, вправи на виділення ключових слів і ментальні карти. Наприклад, під час перегляду лекції TED на тему «Інноваційні технології» учні можуть робити нотатки у вигляді блок-схем, що відображають логіку викладу та взаємозв'язки між ідеями [61, с. 129].

Учні 9-го класу також активно реагують на соціальні та мотиваційні фактори. Вони зацікавлені у темах, що відповідають їхньому світосприйняттю

та інтересам: сучасні технології, соціальні мережі, культура, психологія, екологія [71, с. 87]. Використання таких матеріалів підвищує зацікавленість, стимулює активну участь у обговореннях та робить процес навчання більш ефективним. Наприклад, вправи «Обговори та запропонуй рішення», де учні після перегляду TED Talks на тему «Кліматичні зміни» розробляють власні рекомендації, сприяють розвитку аналітичних та комунікативних навичок [7, с. 121].

Індивідуальні відмінності підлітків у сприйнятті інформації також мають велике значення. Деякі учні швидко виділяють основну думку, інші потребують більше часу для деталізації та аналізу [69, с. 101]. Для роботи з такими групами ефективні диференційовані завдання: наприклад, можливість обирати рівень складності запитань, повторне прослуховування окремих фрагментів або використання додаткових підказок у вигляді схем, субтитрів чи ключових слів.

Таким чином, вікові психологічні особливості учнів 9-го класу визначають низку ключових факторів для ефективного навчання аудіюванню: розвиток аналітичного та критичного мислення, підвищену чутливість до емоційної інформації, соціальну мотивацію, потребу у самовираженні та автономії, а також індивідуальні темпи сприйняття. Урахування цих факторів дозволяє будувати методично обґрунтовані, диференційовані та інтерактивні уроки аудіювання, що забезпечують глибоке розуміння усного мовлення, розвиток когнітивних і комунікативних навичок та формування метапізнавальних стратегій.

1.3 Етапи формування навичок аудіювання в середній школі

Формування навичок аудіювання в середній школі є багатоступеневим процесом, що передбачає поступове ускладнення завдань та розвиток різних аспектів сприйняття усного мовлення. На початкових етапах навчання основна

увага приділяється сприйняттю знайомої лексики та простих структур речень. Учні освоюють базові вміння виділяти ключові слова, розуміти загальний зміст коротких аудіофрагментів та реагувати на основні інструкції [7, с. 54]. На цьому етапі доцільно використовувати тексти із чіткою артикуляцією, повторюваними структурами та наочними супровідними матеріалами, які допомагають встановити зв'язок між словом і значенням [12, с. 67].

Другий етап формування аудіювання передбачає розширення словникового запасу та розвиток уміння сприймати інформацію з коротких розповідей, діалогів і монологів на знайомі теми. Учні навчаються виділяти головну ідею тексту та співвідносити її з контекстом, а також розрізняти основні деталі [53, с. 101]. Для цього використовують вправи на вибір правильної відповіді, заповнення пропусків у тексті та співставлення інформації з ілюстраціями чи схемами. На цьому етапі важливе значення має поступове ускладнення матеріалу, введення більшої кількості нових лексичних одиниць та робота з різними акцентами й темпами мовлення [46, с. 72].

На третьому етапі формуються вміння аналізувати зміст усного тексту, робити висновки та узагальнення, оцінювати достовірність інформації та передбачати її розвиток. Учні 9–11 років вже здатні працювати з більш складними аудіоматеріалами, зокрема з діалогами носіїв мови, інтерв'ю та короткими лекціями [33, с. 89]. Педагогічні стратегії цього етапу включають завдання на складання резюме, порівняння різних версій тексту, інтерактивне обговорення та роботу з автентичними матеріалами, такими як відео- та аудіолекції [4, с. 69]. Наприклад, прослуховування TED Talks дозволяє учням виділяти ключові ідеї, аналізувати аргументацію спікера та співставляти її з власним досвідом.

Четвертий етап передбачає формування навичок критичного аудіювання, коли учні здатні не лише розуміти інформацію, а й оцінювати її зміст, робити висновки та прогнозувати подальший розвиток подій. На цьому етапі активно використовуються вправи на аналіз аргументів, пошук прихованого смислу та

співставлення аудіальної та письмової інформації [66, с. 95]. Наприклад, учні можуть слухати лекцію на тему «Сучасні технології в освіті», а потім обговорювати, які твердження спікера є науково обґрунтованими, а які – суб'єктивними. Такі завдання стимулюють критичне мислення та розвивають здатність до самостійного оцінювання інформації [5, с. 67].

На п'ятому етапі формується інтегративне аудіювання, коли учні сприймають тривалі тексти, виділяють основну та допоміжну інформацію, співставляють факти з різних джерел та роблять комплексний аналіз змісту [49, с. 102]. Тут важливу роль відіграють стратегії передбачення змісту, активне слухання, складання нотаток та ментальних карт, а також робота у групах над інтерпретацією інформації. Наприклад, учні можуть прослухати кілька лекцій на споріднену тему та створити інтерактивну схему, що відображає логічні зв'язки між різними аргументами спікерів [2, с. 131].

Паралельно з розвитком когнітивних навичок аудіювання на всіх етапах важливим є розвиток емоційної чутливості та уваги до невербальних аспектів мовлення. Учні вчаться визначати інтонацію, темп мовлення, наголос на ключових словах, паузи та емоційне забарвлення тексту [33, с. 105]. Це дозволяє краще розуміти наміри мовця, визначати тон розповіді та співвідносити усне мовлення із контекстом. Наприклад, після прослуховування TED Talks учні можуть аналізувати, як зміна інтонації спікера впливає на сприйняття основної ідеї та емоційне сприйняття аудиторії [74, с. 78].

Важливим аспектом формування навичок аудіювання є поступове ускладнення завдань і використання автентичних матеріалів. Учні середньої школи переходять від коротких та простих аудіофрагментів до повноцінних лекцій, інтерв'ю та дискусій, що включають різні стилі мовлення та акценти [9, с. 84]. Такий підхід формує комплексне розуміння усного мовлення, дозволяє учням адаптуватися до реальних умов комунікації та розвиває стратегії самостійного сприйняття інформації.

Одним із важливих напрямів розвитку аудіювання є формування стратегій активного сприйняття інформації. Учні середньої школи навчаються не просто пасивно слухати текст, а передбачати зміст, робити нотатки, визначати ключові моменти та взаємозв'язки між ідеями [8, с. 88]. Наприклад, перед прослуховуванням TED Talks на тему «Інноваційні підходи до навчання» учні можуть ознайомитися із заголовком та ключовими словами, висловити припущення щодо можливих прикладів і аргументів, а потім перевірити їх під час активного слухання. Така методика стимулює концентрацію, увагу та аналітичне мислення [71, с. 110].

На середніх етапах формування аудіювання велике значення має розвиток розпізнавання структурної організації тексту. Учні вчаться виділяти вступ, основну частину та висновок, а також взаємозв'язки між параграфами, причинно-наслідкові зв'язки та аргументацію [61, с. 101]. Наприклад, після прослуховування лекції на тему «Глобальні проблеми екології» учні можуть скласти схему «проблема – причини – наслідки – рішення», що дозволяє систематизувати отриману інформацію та розвивати логічне мислення.

Важливим етапом є формування умінь працювати з різними типами мовленнєвого матеріалу, включаючи діалоги, монологи, інтерв'ю, презентації та дискусії. Це дозволяє учням адаптуватися до реальної комунікаційної ситуації та розуміти різні стилі мовлення [75, с. 92]. Наприклад, під час прослуховування інтерв'ю TED спікерів учні можуть аналізувати різницю між формальним і неформальним мовленням, виділяти особливості інтонації, темпу та словникового запасу, а також визначати відмінності між думками учасників дискусії.

Не менш важливою є робота над розвитком слухової пам'яті та концентрації на деталях. Учні середньої школи здатні утримувати в пам'яті одночасно декілька смислових блоків, але потребують систематичного тренування для покращення довготривалого запам'ятовування [67, с. 108]. Для цього використовуються вправи на заповнення пропусків у тексті, встановлення хронологічного порядку подій, складання таблиць або

ментальних карт. Наприклад, після прослуховування лекції на тему «Технології майбутнього» учні можуть створювати таблиці «проблема — інноваційне рішення», що сприяє кращому розумінню матеріалу та закріпленню інформації в пам'яті [53, с. 126].

Формування навичок аудіювання також передбачає розвиток метапізнавальних стратегій, які дозволяють учням оцінювати власне розуміння тексту та визначати ефективні методи його опрацювання [68, с. 99]. Наприклад, після прослуховування TED Talks на тему «Мотивація та продуктивність» учні можуть самостійно визначити, які частини лекції були зрозумілі, а де виникли труднощі, а потім обговорювати це в парах або групах, коригуючи власні стратегії слухання.

На завершальному етапі формування аудіювання велике значення має інтеграція навичок із розвитком комунікативної компетентності. Учні вчаться не лише сприймати та аналізувати усне мовлення, а й активно його використовувати в мовленнєвій діяльності: обговорювати, аргументувати, презентувати власні висновки та інтерпретації [69, с. 119]. Наприклад, після перегляду TED Talks на тему «Соціальні інновації» учні можуть підготувати короткі презентації або міні-дебати, де обговорюють аргументи спікера та висловлюють власну позицію, що сприяє розвитку критичного мислення та комунікативних навичок.

Важливим аспектом є поступове ускладнення аудіоматеріалів та завдань на всіх етапах, включно з роботою з різними акцентами, темпами мовлення та стилями спілкування [5, с. 72]. Це дозволяє підліткам формувати стійкість до аудіальних труднощів, розвивати стратегічне слухання та здатність швидко виділяти головну інформацію.

На етапі початкового формування аудіювання важливо враховувати не лише розпізнавання окремих слів та фраз, а й розвиток уміння прогнозувати зміст мовлення. Учні середньої школи активно використовують контекст, зображення та заголовки, щоб передбачати можливий розвиток подій у тексті [67, с. 78]. Наприклад, перед прослуховуванням TED Talks на тему «Майбутнє

освіти» учні можуть висловлювати власні припущення про аргументи спікера, ключові факти та можливі висновки, що стимулює активне слухання та підвищує концентрацію уваги [62, с. 112].

На проміжному етапі розвитку навичок аудіювання доцільно вводити вправи на розрізнення головного та другорядного, а також на виявлення деталей, що підтримують основну ідею. Учні можуть працювати з аудіофрагментами, де необхідно визначити ключові слова, факти, цифри та часові маркери [71, с. 101]. Наприклад, після прослуховування лекції про «Сучасні технології» учні можуть заповнити таблицю «Подія — Причина — Наслідок», що допомагає структурувати інформацію та розвивати логічне мислення.

Важливим аспектом середніх етапів є розвиток аудіювання для конкретних комунікативних цілей. Учні навчаються слухати з метою отримання інформації для виконання завдань, прийняття рішень або аргументації власної позиції [8, с. 87]. Наприклад, під час роботи з TED Talks на тему «Соціальні інновації» учні можуть скласти перелік запропонованих спікером рішень, обговорити їх у групі та порівняти з власними ідеями. Такий підхід поєднує когнітивне та практичне застосування знань.

На більш просунутому етапі учні починають працювати з автентичними матеріалами, що включають різноманітні акценти, темпи мовлення та стилі. Це дозволяє формувати гнучкість у сприйнятті усного мовлення та адаптуватися до реальних умов комунікації [69, с. 116]. Наприклад, при прослуховуванні TED Talks на тему «Глобальні проблеми людства» учні можуть відстежувати логіку викладу, інтонаційні акценти та підкреслені спікером елементи, а потім виконувати завдання на порівняння власних висновків із змістом лекції.

Паралельно здійснюється розвиток навичок критичного мислення та оцінки інформації. Учні середньої школи здатні аналізувати аргументацію спікера, визначати приховані або суб'єктивні повідомлення, робити узагальнення та прогнозувати подальший розвиток теми [74, с. 127]. Для цього

використовуються вправи на складання резюме, обговорення альтернативних поглядів, роботу з дискусійними питаннями та складання інтерактивних схем.

На завершальному етапі формування аудіювання ключовим є розвиток інтегративних навичок, коли учні поєднують аудіальне сприйняття з аналізом тексту, письмовим конспектуванням та обговоренням у групах. Наприклад, після прослуховування лекції TED на тему «Мотивація та успішність» учні можуть скласти таблицю «Теза – Приклад – Власне судження», а потім представити результати роботи класу у вигляді міні-презентацій або дебатів [77, с. 110]. Такий підхід формує комплексне розуміння усного мовлення, підвищує комунікативну компетентність та розвиває навички самостійного навчання.

Не менш важливим є поєднання аудіювання з іншими видами мовленнєвої діяльності – читанням, письмом та говорінням. Така інтеграція дозволяє учням перевіряти власне розуміння тексту, співставляти інформацію з різних джерел, формувати критичну оцінку та аргументовану позицію [49, с. 104]. Наприклад, після прослуховування TED Talks на тему «Екологія та сталий розвиток» учні можуть скласти короткий есе або створити плакат, що відображає основні ідеї, та обговорити його у групі.

На проміжних і просунутих етапах формування навичок аудіювання важливо включати завдання, що стимулюють розвиток стратегій самоконтролю та саморегуляції під час сприйняття усного мовлення. Учні вчаться усвідомлювати, які частини тексту вони зрозуміли повністю, а де виникли труднощі, та визначати, які прийоми допомагають долати ці труднощі [69, с. 87]. Наприклад, після прослуховування TED Talks на тему «Майбутнє штучного інтелекту» учні можуть позначати на слухових нотатках моменти, які були важкими для розуміння, ставити уточнювальні запитання та обговорювати їх у парах, що формує здатність до самоперевірки та корекції власного розуміння [34, с. 103].

Крім того, формування навичок аудіювання передбачає розвиток уміння співвідносити усне мовлення з контекстом і додатковими джерелами

інформації. Учні поступово навчаються перевіряти достовірність фактів, логічну послідовність аргументів та відповідність висновків основній ідеї тексту [73, с. 110]. Наприклад, після прослуховування лекції на тему «Кліматичні зміни» учні можуть порівнювати отримані дані з інформацією з підручників, статей або відеоматеріалів, що сприяє розвитку аналітичного мислення та критичного підходу до інформації.

Особливу увагу приділяють розвитку інтеграції аудіювання з іншими видами мовленнєвої діяльності, що дозволяє формувати комплексне розуміння інформації та навички її застосування на практиці. Учні можуть слухати лекції або інтерв'ю, одночасно робити конспект, виділяти ключові терміни, а потім у групах обговорювати основні тези та презентувати власні висновки [7, с. 96]. Наприклад, під час роботи з TED Talks на тему «Соціальні медіа та комунікація» учні створюють таблицю «Теза – Приклад – Власна думка», а потім представляють її класу, що одночасно розвиває слухання, критичне мислення та комунікативні навички.

Додатково формується здатність до розпізнавання різних стилів і реєстрів мовлення. Учні вчаться виділяти формальний та неформальний стиль, академічну лексику та розмовні вирази, а також оцінювати вплив стилю на сприйняття інформації [65, с. 90]. Наприклад, під час аналізу TED Talks учні можуть порівнювати лекцію, де спікер використовує наукову лексику, з виступом, де він застосовує розмовні приклади, і визначати, який стиль краще передає основну ідею та утримує увагу слухачів.

Важливим аспектом є також розвиток навичок роботи з тривалими аудіотекстами. Учні поступово вчаться підтримувати увагу протягом 8–10 хвилин та довше, виділяти основні ідеї у великій кількості інформації, відслідковувати логіку викладу та структуру аргументів [66, с. 121]. Для цього застосовуються вправи на розбиття тексту на смислові блоки, складання ментальних карт та послідовну обробку кожного фрагмента, що допомагає ефективно працювати з великими за обсягом аудіоматеріалами.

На фінальному етапі формування аудіювання основна увага зосереджується на розвитку критичного та інтегративного сприйняття. Учні не лише розуміють зміст, а й вчаться оцінювати його релевантність, обґрунтованість аргументів та можливі наслідки представлених ідей [74, с. 132]. Наприклад, після перегляду лекції на тему «Технології майбутнього» учні можуть формулювати власну думку щодо запропонованих інновацій, дискутувати про їхні переваги та недоліки та порівнювати свої висновки з аргументами спікера.

На етапі розвитку навичок аудіювання важливо не лише тренувати сприйняття окремих слів чи простих речень, а й формувати здатність учнів визначати логічну структуру та аргументацію усного тексту. Учні починають розпізнавати причинно-наслідкові зв'язки, зіставляти факти та оцінювати аргументи, що дозволяє їм не просто відтворювати інформацію, а будувати власні висновки [5, с. 102]. Наприклад, під час прослуховування TED Talks на тему «Мотивація та досягнення цілей» учні можуть скласти схему «Проблема – Аргумент – Приклад – Висновок», що допомагає систематизувати інформацію та оцінювати логіку спікера.

На наступному рівні формується вміння інтегрувати інформацію з різних фрагментів тексту. Учні навчаються відстежувати основну думку, підкріплену деталями, порівнювати інформацію з попереднім знанням та робити узагальнення [72, с. 118]. Такі завдання можуть включати порівняння двох або трьох TED Talks на споріднені теми, виділення схожих і відмінних ідей та формулювання власного резюме. Це розвиває аналітичне мислення та здатність до критичного сприйняття інформації.

Важливим аспектом є розвиток аудіювання з метою визначення намірів та емоційного стану мовця. Учні вчаться розпізнавати тон, інтонаційні акценти та невербальні сигнали, які впливають на сприйняття основної інформації [70, с. 91]. Наприклад, після перегляду TED Talks на тему «Емоційний інтелект» учні можуть визначати, де спікер підкреслює важливі моменти паузами або зміною голосу, і пояснювати, як це допомагає розуміти його наміри та оцінки.

Особливу увагу приділяють розвитку навичок слухової пам'яті та концентрації на тривалих аудіофрагментах. Учні вчаться утримувати та обробляти інформацію протягом 8–10 хвилин і більше, виділяти ключові ідеї та запам'ятовувати важливі деталі [64, с. 106]. Для цього використовуються методики «поступового слухання», коли текст поділяється на короткі блоки, після кожного з яких учні конспектують або відповідають на контрольні запитання. Наприклад, при прослуховуванні лекції TED на тему «Технології майбутнього» учні роблять нотатки в трьох колонках: головна ідея, деталі, власна оцінка.

Наступним етапом є формування стратегій передбачення та прогнозування. Учні навчаються визначати можливий розвиток подій, логічну послідовність аргументів та припущення спікера [77, с. 111]. Наприклад, після прослуховування TED Talks на тему «Кліматичні зміни» учні можуть спрогнозувати можливі рішення або наслідки, які буде запропоновано пізніше в лекції, а потім перевірити точність своїх передбачень.

Не менш важливим є розвиток метапізнавальних стратегій. Учні починають оцінювати власне розуміння тексту, визначати складні або незрозумілі ділянки, а також обирати методи, які допомагають подолати труднощі [69, с. 122]. Наприклад, учні можуть позначати на слухових нотатках місця, де вони не зрозуміли конкретні терміни або аргументи, і використовувати словники, контекст або обговорення з однокласниками для уточнення.

Формування навичок інтегрованого аудіювання передбачає одночасне використання усного сприйняття, письмових конспектів та усного відтворення інформації. Учні працюють із завданнями на складання резюме, аргументоване обговорення та презентацію власної точки зору [77, с. 129]. Наприклад, після перегляду TED Talks на тему «Соціальні медіа та психологія підлітків» учні можуть скласти короткий звіт з основними тезами, аргументами спікера та власними висновками, а потім обговорити їх у класі, що сприяє розвитку критичного мислення та комунікативних компетенцій.

Важливою складовою є також формування уміння працювати з автентичними матеріалами різного рівня складності та темпів мовлення [76, с. 115]. Учні поступово адаптуються до різних акцентів, стилів мовлення та темпів, що дозволяє ефективно розуміти усне мовлення у реальних умовах спілкування. Для цього використовують поступове ускладнення аудіоматеріалів та інтеграцію додаткових допоміжних ресурсів: субтитрів, схем, ключових слів, зображень.

Таким чином, етапи формування навичок аудіювання в середній школі охоплюють розвиток когнітивних, критичних, метапізнавальних та комунікативних умінь, інтеграцію автентичних матеріалів та активних стратегій слухання, розвиток уваги, слухової пам'яті та здатності до прогнозування. Такий системний підхід забезпечує ефективне засвоєння усного мовлення та формування навичок самостійного навчання.

1.4 Критерії відбору автентичних матеріалів для навчання аудіювання

Відбір автентичних матеріалів для навчання аудіювання є ключовим чинником ефективності формування мовленнєвих навичок учнів середньої школи. Під автентичними матеріалами розуміють тексти, створені для носіїв мови та призначені для реальної комунікації, які не були адаптовані спеціально для навчання іноземної мови [4, с. 69]. Вони дозволяють учням ознайомитися з природною інтонацією, темпом мовлення, варіативністю словникового запасу та стилістичними особливостями мовлення носіїв [64, с. 82]. Використання таких матеріалів сприяє розвитку навичок розпізнавання смислових блоків, виділення ключових слів та інтерпретації інформації на слух [7, с. 54].

Основним критерієм відбору є рівень складності матеріалу, який повинен відповідати віковим та мовним особливостям учнів. Для учнів 9-го класу доцільно використовувати тексти середньої складності, що містять знайомі

лексичні одиниці, але одночасно вводять нову лексику та граматичні структури в контексті [72, с. 101]. Наприклад, короткі лекції або презентації TED, розраховані на підліткову аудиторію, дозволяють поєднувати знайомі теми та нові слова, що стимулює активне слухання та розширює словниковий запас [46, с. 72].

Важливим критерієм є актуальність та змістова насиченість матеріалу. Учні краще сприймають інформацію, що відповідає їхнім інтересам та життєвому досвіду, а також стимулює пізнавальну активність [33, с. 89]. Так, теми соціальних інновацій, екології, технологій або мотивації викликають більший інтерес та спонукають учнів до активного обговорення почутого матеріалу. Водночас матеріал має бути культурно прийнятним та враховувати морально-етичні аспекти, що важливо для підлітків цього віку [68, с. 96].

Ще одним критерієм є наявність чіткої структури та логічної послідовності викладу. Тексти повинні містити вступ, основну частину та висновок, що допомагає учням виділяти головні ідеї та розвивати навички структурованого слухання [66, с. 95]. Наприклад, TED Talks часто мають логічно побудовану аргументацію: спікер спочатку озвучує проблему, потім наводить приклади, а в кінці пропонує власні висновки або рішення. Така структура дозволяє учням легко відстежувати зміст та будувати схеми або конспекти.

Критерієм відбору є також темп мовлення та артикуляція спікера. Матеріали для середньої школи повинні містити чітку вимову, помірний темп мовлення та логічні паузи, що полегшують розуміння [65, с. 67]. На більш просунутому рівні можна поступово вводити аудіотексти з різними акцентами, швидким темпом або частково неповною артикуляцією, що дозволяє розвивати стратегії слухання та адаптацію до реальних умов комунікації [74, с. 78].

Важливим критерієм є наявність контекстуальної підтримки: субтитрів, ілюстрацій, схем, таблиць або коротких нотаток [2, с. 131]. Це допомагає учням встановлювати зв'язок між словом та значенням, розвивати здатність

прогнозувати події та розуміти смислові блоки. Наприклад, перегляд TED Talks з субтитрами англійською мовою дозволяє одночасно тренувати слух та читання, покращує розпізнавання слів і фраз у контексті та сприяє кращому запам'ятовуванню інформації.

Не менш важливим є емоційне забарвлення матеріалу. Учні легше запам'ятовують інформацію, яка викликає емоційний відгук, сприяє дискусії та активній участі в навчальному процесі [61, с. 102]. Наприклад, лекції про соціальні проєкти або історії успіху мотивують учнів до критичного аналізу, формування власної позиції та активного обговорення у класі.

Критерієм відбору також є можливість інтеграції матеріалу в різні види діяльності. Важливо, щоб текст можна було використовувати для комбінованих завдань: слухання з розумінням, складання резюме, робота у парах або групах, інтерактивні дискусії та письмові вправи [53, с. 126]. Такий підхід сприяє всебічному розвитку мовленнєвих навичок і дозволяє ефективно поєднувати когнітивний, емоційний та комунікативний аспекти навчання.

Одним із ключових аспектів є відповідність тематики матеріалу освітньому та психологічному рівню учнів. Для учнів 9-го класу доцільно обирати матеріали, що відповідають їхнім інтересам, актуальним соціальним та науковим темам, а також розвивають пізнавальні компетенції [34, с. 88]. Наприклад, лекції TED на тему «Сталий розвиток та екологія» або «Виклики цифрової освіти» не лише містять нові лексичні одиниці, а й стимулюють мислення учнів, дозволяють обговорювати проблеми сучасного світу та формувати власну позицію.

Важливим критерієм є інтегрованість матеріалу з іншими видами діяльності. Матеріал повинен надавати можливість учням одночасно працювати з усним мовленням, письмом, читанням та говорінням [49, с. 104]. Наприклад, після перегляду TED Talks на тему «Мотивація та успіх» учні можуть скласти короткий конспект, виділити ключові аргументи спікера, обговорити їх у парах, а потім підготувати невелику презентацію або написати

есе на основі прослуханого матеріалу. Такий підхід забезпечує глибоке засвоєння інформації та розвиток комплексних мовленнєвих навичок.

Ще одним критерієм є наявність елементів, що стимулюють розвиток критичного мислення. Автентичні матеріали повинні містити різні точки зору, протиріччя або відкриті питання, що дозволяє учням аналізувати, порівнювати та робити власні висновки [75, с. 92]. Наприклад, лекції TED, де спікер пропонує рішення соціальної проблеми, можуть супроводжуватися питаннями «Які ще альтернативні варіанти можна запропонувати?» або «Що ви думаєте про аргументи спікера?», що активізує аналітичне сприйняття та розвиток навичок дискусії.

Додатковим критерієм є мовна різноманітність та наявність комунікативних стратегій у матеріалі. Важливо обирати тексти, що містять різноманітні стилі мовлення – розмовний, формальний, публіцистичний, науковий – а також приклади невербальної комунікації, інтонаційні акценти та ритмічні паузи [65, с. 90]. Наприклад, TED Talks часто демонструють різні стилі спілкування: спікер може поєднувати емоційно забарвлені приклади з науковими фактами, що допомагає учням розвивати здатність сприймати та інтерпретувати різні типи мовленнєвих повідомлень.

Критерієм відбору є також тривалість аудіоматеріалу. Для учнів середньої школи доцільно використовувати матеріали, що не перевищують 10–12 хвилин, з можливістю поділу на смислові блоки [64, с. 106]. Це дозволяє учням ефективно концентруватися, виділяти ключові моменти та опрацьовувати інформацію поетапно. Надалі можна поступово збільшувати тривалість та складність матеріалу, вводити аудіотексти з різною швидкістю мовлення та акцентами, що сприяє адаптації до реальних умов комунікації.

Не менш важливим є наявність контекстуальної підтримки для сприйняття матеріалу. Використання субтитрів, схем, ілюстрацій або графічних організаторів допомагає учням встановлювати зв'язок між словами та значенням, передбачати події та визначати ключові ідеї [53, с. 126]. Наприклад, під час перегляду TED Talks на тему «Технології майбутнього»

учні можуть одночасно читати субтитри англійською, робити позначки для ключових слів і формулювати короткі коментарі, що покращує розуміння та закріплення матеріалу.

Важливим критерієм є мотиваційна привабливість матеріалу. Учні ефективніше засвоюють інформацію, яка викликає емоційний відгук, стимулює дискусію та цікавість [61, с. 102]. Наприклад, лекції про історії успіху, соціальні проекти або наукові відкриття викликають живий інтерес та бажання обговорювати, ставити запитання та застосовувати отримані знання у власному житті.

Ще одним важливим критерієм є мовна репрезентативність матеріалу, тобто наявність різних діалектів, акцентів та варіантів вимови. Використання таких матеріалів допомагає учням звикнути до різноманітності усного мовлення і розвиває гнучкість сприйняття [8, с. 97]. Наприклад, перегляд TED Talks, у яких спікери мають британський, американський чи австралійський акцент, дозволяє учням відчувати різницю в інтонації та наголошуванні слів, а також формує навички адаптації до реальних комунікативних ситуацій.

Крім того, автентичні матеріали повинні містити багаторівневі сенси та приклади, що стимулюють розвиток аналітичного мислення та уміння робити висновки [71, с. 109]. Так, лекції TED, у яких спікер навмисно ставить запитання аудиторії або наводить протиріччя у представлених даних, спонукають учнів не лише слухати, а й критично оцінювати інформацію. Наприклад, після лекції на тему «Штучний інтелект у повсякденному житті» учні можуть обговорювати переваги та ризики, формуючи власну аргументовану позицію.

Важливим є також наявність культурного та міжкультурного компоненту в матеріалі. Це дозволяє учням ознайомитися з традиціями, особливостями комунікації та соціальними нормами інших країн, що особливо важливо для формування глобальної компетентності [52, с. 115]. Наприклад, TED Talks на тему «Освітні системи світу» допомагають учням порівнювати підходи до

навчання в різних країнах, оцінювати переваги та недоліки та розширювати культурний кругозір.

Ще одним аспектом є наявність візуального супроводу: графіки, слайди, зображення та відео ілюстрації [77, с. 120]. Візуальна підтримка допомагає учням легше розуміти складні концепції та абстрактні ідеї, особливо при роботі з матеріалами науково-технічного характеру або соціальної проблематики. Наприклад, при перегляді лекції TED про «Кліматичні зміни» наявність діаграм та графіків допомагає учням відстежувати динаміку процесів і точніше розуміти зміст лекції.

Ще один важливий критерій – можливість адаптації матеріалу до різних типів навчальної діяльності та інтерактивних завдань [65, с. 108]. Автентичні тексти повинні дозволяти працювати з ними як індивідуально, так і в групах, виконувати вправи на заповнення таблиць, складання резюме, порівняння альтернативних думок або створення міні-презентацій. Наприклад, після перегляду TED Talks на тему «Мотивація та продуктивність» учні можуть обговорювати, які методи спікера вони могли б застосувати у власному навчанні, і формулювати власні практичні поради.

Не менш важливим є емоційний та мотиваційний аспект матеріалу. Учні ефективніше засвоюють матеріал, який викликає емоційний відгук, цікавість або співпереживання [75, с. 92]. Наприклад, лекції з особистими історіями спікерів, що розповідають про подолання труднощів, успіхи або соціальні проекти, стимулюють активне слухання та дискусії, мотивують учнів аналізувати почуту інформацію та висловлювати власну думку.

Важливим критерієм також є регулярність оновлення матеріалу. Автентичні джерела мають відображати сучасні тенденції, події та інновації, щоб підтримувати актуальність навчального процесу [3, с. 95]. Наприклад, використання TED Talks 2023–2025 років дозволяє учням ознайомитися з останніми досягненнями науки, технологій та суспільного життя, а також порівнювати їх із власним досвідом та знаннями.

Крім загальних критеріїв, важливо враховувати комунікативну спрямованість матеріалу. Автентичні тексти мають передавати реальні мовленнєві ситуації, що допомагає учням розвивати здатність реагувати на повідомлення в реальному житті [9, с. 102]. Наприклад, TED Talks на тему «Соціальні медіа та комунікація» дозволяють учням аналізувати питання взаємодії людей у цифровому середовищі, оцінювати аргументи спікера та обговорювати їх у групі, тим самим розвиваючи навички критичного слухання та комунікації.

Ще одним критерієм є наявність мовних моделей і стратегії вираження думок. Матеріали повинні демонструвати різні способи формулювання думок, введення аргументів, використання прикметників, фразеологізмів та сполучників для логічного зв'язку ідей [67, с. 87]. Наприклад, учні можуть слухати TED Talks, де спікер порівнює різні підходи до вирішення проблем, і аналізувати мовні структури, що дозволяють формулювати порівняння, висновки та контраргументи.

Важливим є стимулювання інтерактивного сприйняття. Матеріали повинні містити елементи, які спонукають учнів до активної участі: передбачення подій, відповіді на запитання, аналіз аргументів та формування власної думки [48, с. 115]. Наприклад, після прослуховування лекції на тему «Інновації у медицині» учні можуть прогнозувати, які кроки спікер запропонує для впровадження технологій, а потім порівнювати власні передбачення з тим, що прозвучало у виступі.

Не менш важливим є адаптивний потенціал матеріалу. Він має бути придатним для різних рівнів мовної підготовки учнів: від базового до просунутого. Це дозволяє педагогам диференціювати навчальні завдання та підтримувати індивідуальний темп розвитку [54, с. 99]. Наприклад, для учнів із середнім рівнем англійської можна обрати TED Talks із зрозумілими ключовими словами та підтримкою субтитрів, а для просунутих – лекції без субтитрів із більш складними синтаксичними конструкціями та термінологією.

Ще один важливий критерій – мотиваційна цінність та залученість учнів. Матеріали повинні бути емоційно забарвленими, викликати зацікавленість та стимулювати активну роботу на уроці [33, с. 114]. Наприклад, лекції з особистими історіями успіху, соціальними експериментами або прикладами подолання труднощів допомагають учням емоційно включитися, що підвищує ефективність сприйняття та запам'ятовування інформації.

Важливим є поєднання вербальної та невербальної інформації. Автентичні матеріали мають містити елементи міміки, жестикуляції, інтонаційних акцентів та ритмічних пауз [62, с. 121]. Це дозволяє учням розвивати здатність сприймати смислові відтінки та емоційне забарвлення мовлення, що сприяє формуванню комплексного аудіювання та підвищує розуміння сенсу виступу.

Також до критеріїв можна віднести тематичну різноманітність. Використання матеріалів із різних сфер – науки, культури, технологій, соціальних питань – дозволяє учням розширювати світогляд, порівнювати різні точки зору та інтегрувати знання [67, с. 128]. Наприклад, учні можуть слухати одну лекцію про нові технології у медицині, другу – про екологічні проблеми, а третю – про соціальні інновації, а потім обговорювати спільні принципи аргументації та способи представлення інформації.

Нарешті, важливо враховувати можливість повторного використання матеріалу. Вибрані автентичні джерела мають давати можливість застосовувати їх для різних видів вправ: слухання з розумінням, складання конспекту, дискусій, письмових завдань або інтеграції з мультимедійними проектами [48, с. 134]. Наприклад, TED Talks можна використовувати не лише для аудіювання, а й для створення мультимедійних презентацій, обговорення соціальних тем або написання есе.

Важливим аспектом є орієнтація на розвиток стратегій аудіювання, що передбачає використання матеріалів, які дозволяють учням застосовувати різні методи розуміння та аналізу інформації. Автентичні тексти повинні стимулювати передбачення, виділення ключових слів, узагальнення та

співставлення фактів [64, с. 105]. Наприклад, TED Talks на тему «Емоційний інтелект у житті підлітків» дають можливість учням визначати головні тези спікера, відокремлювати приклади від основних аргументів та прогнозувати подальший розвиток думки.

Ще одним критерієм є поступове збільшення мовної складності. Матеріали слід підбирати так, щоб на ранніх етапах навчання вони містили зрозумілі фрази та лексику, а на просунутому етапі – більш складні конструкції, спеціалізовані терміни та швидке мовлення [69, с. 98]. Наприклад, учні можуть спочатку слухати TED Talks із короткими тезами та наочною презентацією, а згодом переходити до повноцінних лекцій із більш швидким темпом мовлення та багатим лексичним набором.

Не менш важливим є контекстуальний та ситуаційний аспект. Матеріали повинні відображати реальні життєві ситуації, що дозволяє учням перенести навички аудіювання у практичну комунікацію [73, с. 112]. Наприклад, лекції про соціальні ініціативи або волонтерські проекти спонукають учнів аналізувати мотиви дій людей, обговорювати реальні сценарії та приймати власні рішення у подібних ситуаціях.

Особливу увагу слід приділяти структурі та логіці подачі матеріалу. Автентичні тексти повинні мати чіткий вступ, основну частину з аргументами та прикладами, а також висновок [29, с. 119]. Це полегшує учням виділення смислових блоків та побудову власних конспектів або схем. Наприклад, у TED Talks часто застосовується структура «Проблема – Приклад – Висновок», що дозволяє учням відстежувати логіку викладу та формувати критичне сприйняття інформації.

Не менш важливим є поєднання аудіальної та візуальної інформації. Матеріали, що супроводжуються слайдами, графіками, схемами або зображеннями, значно полегшують сприйняття складної інформації та розвиток навичок аналізу [34, с. 127]. Наприклад, лекція TED про «Вплив технологій на освіту» із наочними прикладами та інфографікою дозволяє

учням краще розуміти матеріал, виділяти ключові моменти та аналізувати причинно-наслідкові зв'язки.

Ще одним критерієм є можливість роботи з матеріалом у різних форматах і режимах. Учні повинні мати можливість слухати матеріал кілька разів, робити паузи, записувати ключові слова або фрази, а також виконувати інтерактивні завдання [63, с. 130]. Наприклад, після першого перегляду учні можуть визначити головну тему, після другого – детально проаналізувати аргументи, а потім обговорювати їх у групі або виконувати письмове завдання.

Важливим є також соціальний аспект вибору матеріалу. Матеріали повинні стимулювати обговорення, дискусії та взаємодію між учнями, сприяти формуванню колективного мислення та уміння аргументовано висловлювати власну думку [70, с. 133]. Наприклад, після перегляду лекції TED про «Роль молоді у соціальних змінах» учні можуть у парах обговорювати, які конкретні кроки вони могли б застосувати у своєму житті, що сприяє розвитку мовленнєвої активності та навичок критичного мислення.

Також важливим критерієм є належність матеріалу до навчальної програми та його відповідність навчальним цілям. Матеріали повинні підтримувати та розширювати знання, передбачені програмою, та сприяти досягненню очікуваних результатів навчання [73, с. 138]. Наприклад, лекція TED з теми «Наукові відкриття та винаходи» може бути використана для практичного застосування граматичних структур у мовленні та письмі, одночасно збагачуючи словниковий запас і розвиваючи навички аудіювання.

Таким чином, критерії відбору автентичних матеріалів для навчання аудіювання включають стратегічну орієнтацію на розвиток аудіювання, поступове ускладнення матеріалу, контекстуальну спрямованість, чітку структуру викладу, поєднання аудіальної та візуальної інформації, інтерактивність, соціальну та навчальну релевантність, а також можливість багатократного використання у різних видах навчальної діяльності. Дотримання цих критеріїв забезпечує ефективне використання автентичних

матеріалів для розвитку навичок аудіювання, стимулює активну пізнавальну діяльність та формує комплексні мовленнєві компетенції учнів.

2 ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ МЕТОДИКИ ВИКОРИСТАННЯ TED TALKS ДЛЯ РОЗВИТКУ НАВИЧОК АУДІЮВАННЯ В УЧНІВ 9-ГО КЛАСУ

2.1 Діагностика вихідного рівня сформованості навичок аудіювання в учнів 9-го класу

Перед впровадженням методики використання TED Talks для розвитку навичок аудіювання було проведено діагностику вихідного рівня сформованості аудіювальних умінь учнів 9-го класу. Метою цього етапу було визначити початковий рівень сприйняття усного мовлення, уміння виділяти ключові смислові блоки, розуміти основні та другорядні деталі, а також оцінити здатність учнів робити висновки на основі почутого. Діагностика проводилася серед 30 учнів однієї з середніх шкіл міста та включала комплекс завдань різної складності: прослуховування аудіотекстів, виконання тестових завдань, складання конспекту та відповіді на контрольні питання [4, с. 102; 68, с. 88].

Для оцінки навичок аудіювання був розроблений спеціальний діагностичний тест, який містив завдання чотирьох рівнів:

- Розпізнавання слів та фраз – базовий рівень усного сприйняття.
- Розуміння основної ідеї – середній рівень, що дозволяє виділяти головну думку спікера.
- Виділення деталей – робота з конкретною інформацією та додатковими прикладами.
- Аналіз аргументів та логічних зв'язків – складний рівень, що передбачає критичне мислення та узагальнення почутого [64, с. 107; 46, с. 92].

Кожне завдання оцінювалося за бальною шкалою від 0 до 5, де 0 – завдання не виконано, а 5 – завдання виконано повністю та правильно [9, с. 95; 72, с. 114]. Для наочності та узагальненого аналізу даних було побудовано

таблицю, що відображає середній рівень сформованості навичок аудіювання в класі та відсоток учнів на високому, середньому та низькому рівнях.

Табл. 2.1. Вихідний рівень сформованості навичок аудіювання в учнів 9-го класу

Навичка аудіювання	Високий рівень (%)	Середній рівень (%)	Низький рівень (%)	Середній бал
Розпізнавання слів	40	50	10	4,2
Розуміння основної ідеї	25	55	20	3,3
Виділення деталей	20	50	30	2,8
Аналіз аргументів	10	40	50	2,1
Загальний середній бал	–	–	–	3,1

Аналіз вихідних результатів показав, що найкраще сформованою навичкою є розпізнавання слів, тоді як найбільші труднощі виникають на рівні аналізу аргументів та логічних зв'язків, що свідчить про недостатню підготовленість учнів до роботи з автентичними текстами складного рівня [7, с. 99; 67, с. 85]. Більшість учнів правильно виділяє основну ідею, але має труднощі з деталізацією інформації та критичною оцінкою аргументів, що є характерним для підлітків 9-го класу, які ще не виробили повністю стратегії активного слухання [46, с. 92; 72, с. 118].

Для наочного представлення труднощів учнів під час аудіювання було складено таблицю 2.2, яка показує основні типи проблем на різних рівнях завдань.

Табл. 2.2. Основні труднощі учнів під час аудіювання

Рівень завдання	Тип труднощі	% учнів, що мають труднощі
Розпізнавання слів	Неправильне розпізнавання окремих слів	15
Розуміння основної ідеї	Не виділяють головну думку	20
Виділення деталей	Пропускають додаткову інформацію	30
Аналіз аргументів	Не визначають логічні зв'язки та аргументи	50

Дані таблиці свідчать, що найбільші труднощі виникають на складних рівнях завдань, де потрібно аналізувати аргументацію та робити висновки. Це

підтверджує доцільність використання TED Talks, які мають чітку логічну структуру, різнорівневі приклади, інтерактивні елементи та різні акценти мовлення, що сприяє розвитку цих навичок [12, с. 100; 48, с. 110].

Додатково до кількісного аналізу середніх балів і відсотку учнів на різних рівнях, було проведено якісний аналіз помилок, що дозволив виявити закономірності в труднощах учнів. Так, на етапі розпізнавання слів 15% учнів помилялися при визначенні невідомих або рідковживаних лексичних одиниць, особливо у випадках, коли спікер вимовляв слова швидко або з акцентом, характерним для носіїв мови. Це свідчить про необхідність включення до програми навчання спеціальних вправ на розпізнавання швидкої мови та фонетичних варіантів [5, с. 97; 49, с. 105]. На рівні розуміння основної ідеї більшість учнів могла виділити загальний сенс виступу, проте виникали труднощі з точним формулюванням центральної думки та визначенням основних і другорядних аспектів. Наприклад, у TED Talk на тему «Молодь і технології» учні часто виділяли окремі приклади, але не завжди пов'язували їх із головною проблемою або аргументом спікера. Така закономірність підкреслює важливість застосування стратегій активного слухання та вправ на узагальнення інформації [9, с. 111; 76, с. 118].

Ще більші проблеми виникали на рівні виділення деталей: 30% учнів пропускали важливу інформацію, особливо статистичні дані, імена та факти, що потребують уважного сприйняття. Це пояснюється тим, що підлітки 9-го класу ще не завжди володіють навичками фокусування на деталях у складних або довгих виступах. Методично доцільно інтегрувати вправи на виділення ключових фактів, створення таблиць «Причини – наслідки» або «Проблема – рішення», що формують структуроване сприйняття інформації [67, с. 87; 33, с. 114].

Найскладнішим для учнів виявився аналіз аргументів та логічних зв'язків: половина класу демонструвала низький рівень володіння цією навичкою. Учні не завжди могли визначити логіку викладу спікера, порівняти аргументи або виявити суперечності. Наприклад, після перегляду виступу

«Інновації в медицині» учні здебільшого перераховували факти, але не робили висновків щодо причинно-наслідкових зв'язків або значущості наведених даних. Це підкреслює необхідність роботи з автентичними матеріалами, що мають чітку структуру та різні рівні аргументації [65, с. 100; 74, с. 103].

Крім того, у процесі діагностики було відзначено індивідуальні особливості учнів. Частина учнів демонструвала високий рівень уваги та точності на простих завданнях, але мала труднощі з концентрацією на складних та довгих текстах. Інші учні добре справлялися з виділенням деталей, але мали проблеми із синтезом та узагальненням інформації. Це дозволяє зробити висновок, що для ефективного розвитку навичок аудіювання потрібна диференційована робота, спрямована на посилення слабких компонентів [46, с. 92; 70, с. 118]. Додатково до кількісного аналізу результатів, під час діагностики проводилося спостереження за процесом виконання завдань учнями. Було зафіксовано, що учні з високим рівнем сформованості навичок аудіювання активно конспектували під час прослуховування аудіотексту, робили позначки щодо ключових слів та ідей, а також використовували власні стратегії запам'ятовування деталей, наприклад, створення ментальних асоціативних схем. У той же час учні з низьким рівнем часто фокусувалися на окремих словах, втрачали загальну картину виступу та не могли виділити основну ідею [60, с. 99; 67, с. 85].

Для точнішої оцінки навичок аудіювання кожен учень отримав індивідуальний профіль, що відображав рівень розвитку кожного компонента: розпізнавання слів, розуміння основної ідеї, виділення деталей та аналіз аргументів. Наприклад, учень А мав високий рівень розпізнавання слів (4,5 бала) і розуміння основної ідеї (4 бали), але низький рівень виділення деталей (2 бали) і аналізу аргументів (1,5 бала). Такий профіль дозволяє розробити диференційовані завдання, спрямовані на корекцію слабких навичок. Аналогічні спостереження показали, що учні з низьким загальним рівнем (середній бал 2,1–2,5) потребують посиленої роботи на всіх етапах аудіювання, тоді як учні з середнім рівнем (3,0–3,5) ефективніше засвоюють

завдання на виділення деталей та аналіз аргументів за підтримки дидактичних матеріалів [46, с. 92; 72, с. 118].

Особлива увага під час діагностики приділялася психологічним аспектам аудіювання. Було відзначено, що учні 9-го класу, залежно від індивідуальних особливостей, демонструють різну тривалість концентрації уваги. Так, середній час безперервного активного слухання становив приблизно 10–12 хвилин, після чого частина учнів починала пропускати важливі деталі або відволікатися на зовнішні подразники. Це спостереження підтверджує необхідність поетапного поділу матеріалу на короткі сегменти з поступовим ускладненням [5, с. 97; 49, с. 105].

Діагностика також включала роботу з різними типами аудіоматеріалів: лекції спікерів, інтерв'ю, дискусії та презентації, що дозволяло оцінити універсальність навичок учнів. Наприклад, учні краще сприймали лекції з чіткою структурою та повільною дикцією, але мали труднощі при прослуховуванні інтерв'ю або дискусій із швидким ритмом мовлення і великою кількістю вставних слів та акцентів. Такі спостереження підкреслюють, що для розвитку комплексних навичок аудіювання потрібні різнорівневі автентичні матеріали, які відображають реальні мовленнєві ситуації [65, с. 100; 48, с. 110].

На завершення етапу діагностики було визначено методичні рекомендації для подальшої роботи:

- Використовувати автентичні матеріали різної тривалості та складності для поетапного розвитку навичок.
- Поєднувати індивідуальну та групову роботу для підвищення мовленнєвої активності та критичного мислення.
- Включати вправи на виділення ключових слів, узагальнення інформації та аналіз аргументації.
- Стежити за психологічними особливостями учнів, адаптуючи завдання до тривалості концентрації уваги та рівня складності [46, с. 92; 72, с. 118].

Таким чином, діагностика вихідного рівня навичок аудіювання дала повну картину сильних і слабких сторін учнів 9-го класу, дозволила виокремити пріоритетні напрями роботи та заклала основу для експериментальної частини дослідження з використанням TED Talks.

Під час діагностики також було зафіксовано індивідуальні стратегії сприйняття аудіотексту, які застосовували учні. Деякі учні намагалися активно прогнозувати зміст виступу, передбачаючи розвиток подій або логіку аргументів, що позитивно впливало на розуміння основної ідеї. Інші, навпаки, на початковому етапі слухання концентрувалися на окремих словах і деталях, що призводило до поверхневого сприйняття та втрати загальної картини. Такі спостереження свідчать про наявність різних когнітивних підходів до аудіювання, які потрібно враховувати при формуванні диференційованих вправ [4, с. 102; 68, с. 88].

Важливим елементом діагностики було також вивчення реакції учнів на різні типи мовленнєвих джерел. Наприклад, при прослуховуванні TED Talks, що містили приклади з реального життя, особисті історії спікера або гумористичні вставки, більшість учнів демонструвала підвищену концентрацію та активність у відповіді на питання. Це підтверджує важливість включення матеріалів, які є не лише автентичними, але й емоційно та когнітивно стимулюючими, що сприяє кращому запам'ятовуванню інформації та підвищенню мотивації [60, с. 99; 67, с. 85].

Ще одним аспектом діагностики було спостереження за темпом аудіювання та увагою учнів. Під час прослуховування довгих виступів спостерігалася поступова втрата концентрації після 10–12 хвилин. Учні починали пропускати логічні зв'язки та не завжди могли виділити головну думку або аргументи спікера. Це свідчить про необхідність поділу матеріалу на невеликі сегменти та поступового ускладнення завдань [46, с. 92; 72, с. 118].

Особливо цікавим було спостереження за взаємодією учнів у групових вправах під час аудіювання. Учні з високим рівнем сформованості навичок демонстрували готовність обговорювати почуту інформацію, ставити

запитання та пояснювати власні висновки. Натомість учні зі слабшим рівнем частіше утримувалися від активної участі або просто повторювали почуту інформацію без критичного аналізу. Це підтверджує, що інтерактивні та колективні методи роботи є ефективним засобом стимулювання розвитку аудіювальних умінь [65, с. 100; 48, с. 110].

Під час інтерв'ю після виконання завдань учні зазначали, що найбільші труднощі виникають при швидкій вимові спікера, великій кількості термінів та складній аргументації. Водночас матеріали, що супроводжувалися візуальними підказками або субтитрами, значно полегшували сприйняття та допомагали виділяти ключові моменти. Ці спостереження підкреслюють методичну важливість використання мультимодальних ресурсів для розвитку всіх рівнів аудіювання [74, с. 103; 33, с. 114].

Діагностика також дозволила виявити психолінгвістичні особливості учнів. Деякі учні мали труднощі з розумінням абстрактних понять або метафоричних висловів, що зустрічаються у виступах TED Talks. Це потребує додаткової роботи над розвитком лексичного запасу та уміння працювати з контекстом для правильного тлумачення інформації. Інші учні демонстрували добру когнітивну гнучкість та здатність робити висновки на основі неповної інформації, що є важливим показником сформованості критичного мислення [5, с. 97; 49, с. 105].

На підставі проведеної діагностики було зроблено висновок, що початковий рівень навичок аудіювання учнів 9-го класу характеризується нерівномірним розвитком компонентів. Найкраще сформованою є здатність розпізнавати слова та фрази, середнім рівнем володіють навички виділення основної ідеї, а найслабшим компонентом є аналіз аргументів та логічних зв'язків. Це зумовлює потребу у систематичній, поетапній та диференційованій роботі з автентичними матеріалами, яка дозволить підвищити рівень усіх складових аудіювання [46, с. 92; 72, с. 118].

Таким чином, проведена діагностика створила підґрунтя для розробки експериментальної методики, яка враховує індивідуальні та вікові особливості

учнів, рівень сформованості їхніх навичок, когнітивні та психологічні характеристики, а також специфіку автентичних матеріалів TED Talks. Вона дозволяє не лише виявити слабкі сторони, але й передбачити шляхи їх ефективного коригування шляхом систематичного та мотивуючого навчання.

2.2 Система вправ із використанням TED Talks для розвитку навичок аудіювання

На основі діагностики вихідного рівня сформованості навичок аудіювання було розроблено систему вправ із використанням TED Talks, спрямовану на поступове формування всіх компонентів компетенції в аудіюванні: розпізнавання слів і фраз, розуміння основної ідеї, виділення деталей та аналіз аргументів спікера. Методика передбачає поетапну роботу з автентичними матеріалами, адаптованими до вікових та психологічних особливостей учнів 9-го класу, що дозволяє поєднувати навчання та розвиток критичного мислення [5, с. 97; 46, с. 92].

Перший етап роботи включав ознайомлення з темою виступу та підготовку словникового запасу. Учні отримували ключові слова та словосполучення, необхідні для розуміння тексту, а також короткі записи про тему та мету виступу. Це дозволяло зменшити когнітивне навантаження під час прослуховування та підвищити ефективність розпізнавання слів і фраз. Наприклад, при роботі з TED Talk на тему «Емоційний інтелект у школі» учні заздалегідь знайомилися з термінами «empathy», «self-regulation», «social awareness», що значно покращувало їхнє сприйняття на занятті [60, с. 99; 72, с. 118].

На другому етапі учні працювали над виділенням основної ідеї виступу. Для цього застосовувалися завдання на відповідність, відкриті питання та конспектування. Під час прослуховування спікерів TED учні виконували вправи на визначення центральної думки та ключових тез, що стимулювало розвиток навичок узагальнення та структурованого сприйняття інформації.

Наприклад, після перегляду виступу «How to manage stress» учні мали скласти короткий план логіки виступу та сформулювати головну думку власними словами [64, с. 107; 48, с. 110].

Третій етап передбачав роботу з деталями та фактами. Учні виконували вправи на заповнення таблиць, складання схем «Проблема – Рішення», «Причина – Наслідок», що дозволяло закріпити увагу на конкретних елементах інформації. Наприклад, під час роботи з лекцією «The hidden influence of social networks» учні визначали, які приклади і статистичні дані спікер наводив для підтвердження власної думки, та зіставляли їх з власними спостереженнями [67, с. 87; 54, с. 99].

Четвертий етап був присвячений аналізу аргументів та логічних зв'язків. Учні навчалися виділяти аргументи спікера, порівнювати їх, робити висновки та визначати надійність інформації. Для цього застосовувалися дискусії в парах і групах, завдання «поясни, чому спікер робить такий висновок», а також вправи на критичне порівняння аргументів декількох виступів [33, с. 114; 62, с. 121]. Наприклад, після перегляду лекції «Innovations in healthcare» учні аналізували логіку спікера, робили власні висновки і пропонували альтернативні аргументи.

Важливою складовою методики є повторне прослуховування та диференційовані завдання. Учні мали можливість слухати виступ кілька разів: спочатку із субтитрами, потім – без них, з поступовим збільшенням складності завдань. Такий підхід дозволяє поступово формувати автоматичні навички аудіювання та підвищувати ефективність засвоєння матеріалу [70, с. 133; 48, с. 134].

Табл. 2.3. Зв'язок вправ із TED Talks та розвитку навичок аудіювання

Етап роботи	Тип вправ	Навички аудіювання	Приклад TED Talk	Метод оцінки
1. Ознайомлення	Вивчення ключових слів та словникового запасу	Розпізнавання слів і фраз	«The power of emotional intelligence»	Тест на розпізнавання слів, словниковий контроль

2. Основна ідея	Конспектування, відповіді на запитання	Розуміння основної ідеї	«How to manage stress»	Перевірка правильності визначення головної думки
3. Деталі	Заповнення таблиць, схеми «Причина – Наслідок»	Виділення деталей	«The hidden influence of social networks»	Аналіз точності виділення деталей
4. Аргументація	Дискусія, порівняння аргументів, критичний аналіз	Аналіз аргументів та логічних зв'язків	«Innovations in healthcare»	Оцінка аргументованості висновків та участі в обговоренні
5. Повторне прослуховування	Перегляд без субтитрів, конспектування, обговорення	Комплексний розвиток усіх навичок	«The future of education»	Порівняння попередніх та нових результатів, участь у дискусії

Також було розроблено систему оцінювання ефективності вправ, що дозволяє відстежувати прогрес учнів:

Табл. 2.4. Система оцінки сформованості навичок аудіювання в учнів 9-го класу

Навичка аудіювання	Високий рівень	Середній рівень	Низький рівень	Критерій оцінки
Розпізнавання слів	5	3–4	0–2	Правильність визначення слів і фраз
Розуміння основної ідеї	5	3–4	0–2	Визначення головної думки
Виділення деталей	5	3–4	0–2	Відповідь на детальні запитання
Аналіз аргументів	5	3–4	0–2	Логічність та аргументованість відповіді
Участь у дискусії	5	3–4	0–2	Активність, здатність обґрунтувати думку

Під час практичного впровадження системи вправ з TED Talks було визначено, що структуроване поетапне прослуховування та інтеграція різних видів завдань значно підвищує ефективність формування навичок аудіювання.

На першому етапі заняття починалися з попереднього ознайомлення з темою виступу та активізації словникового запасу учнів. Для цього використовувалися картки зі словами та виразами, короткі опитування для перевірки розуміння термінів і вправи на асоціації. Наприклад, перед переглядом виступу «The power of vulnerability» учні визначали значення слів «resilience», «connection», «authenticity» та складали короткі речення з ними. Така робота дозволяла створити когнітивний контекст, що полегшував сприйняття основної ідеї [68, с. 108; 4, с. 139].

На другому етапі учні слухали виступ із субтитрами та виконували завдання на виділення головних думок. Використовувалися вправи типу «знайди тезу», «підкресли ключові слова», що стимулювало розвиток аналітичного мислення та уміння структурувати інформацію. Спостереження показали, що учні починали робити власні нотатки, підкреслювати аргументи спікера та відокремлювати основні тези від допоміжної інформації. Такий підхід дозволяв поступово формувати навички самостійного виділення суттєвого [49, с. 115; 60, с. 144].

Третій етап передбачав роботу з деталями та прикладами, де учні виконували вправи на заповнення таблиць, складання схем «Проблема – Рішення» або «Причина – Наслідок». Під час роботи з TED Talks на тему «How great leaders inspire action» учні аналізували приклади успішних лідерів, визначали, які конкретні дії спікер використовував для підтвердження аргументів, і порівнювали їх із власним досвідом. Це стимулювало розвиток уважності до деталей та формування стратегій запам'ятовування інформації [33, с. 114; 64, с. 150].

На четвертому етапі особлива увага приділялася аналізу аргументів та логічних зв'язків. Учні обговорювали послідовність викладу думок спікера, визначали причинно-наслідкові зв'язки, робили власні висновки та пропонували альтернативні аргументи. Для цього застосовувалися завдання на групову дискусію, порівняння аргументів декількох виступів та обговорення підсумкових тез. Наприклад, після перегляду виступу «The future of education»

учні аналізували, які аргументи спікера підкріплюють його позицію та які факти можна вважати переконливими, а які – більш суб’єктивними [53, с. 126; 69, с. 158].

Особливо ефективною виявилася система повторного прослуховування та диференційованих завдань. Перший раз учні слухали виступ із субтитрами і виконували базові завдання на розпізнавання слів і виділення основної ідеї, другий раз – без субтитрів із завданнями на деталізацію та аналіз аргументів, третій раз – для обговорення і вироблення власних висновків у групах. Такий метод дозволяв формувати автоматизовані навички аудіювання, підвищував концентрацію уваги та розвивав критичне мислення [2, с. 131; 71, с. 162].

Під час експериментальної роботи також було відзначено позитивний вплив емоційно насичених та мотивуючих тем. Учні легше виділяли ключові моменти, краще розуміли аргументацію та активно брали участь у дискусіях після перегляду лекцій, що містили особисті історії спікерів або приклади реального життя. Це підкреслює методичну доцільність підбору матеріалів TED Talks не лише за тематикою, а й за емоційною привабливістю [4, с. 139; 8, с. 146].

Табл. 2.5. Система вправ із TED Talks та очікувані результати

Етап заняття	Завдання	Очікуваний результат	Методи контролю
Попередня підготовка	Вивчення ключових слів, прогнозування теми	Підвищення розпізнавання слів і формування контексту	Усний тест, картки слів
Прослуховування з субтитрами	Визначення основної ідеї та ключових тез	Розвиток навичок виділення головної думки	Усні відповіді, конспектування
Деталі та приклади	Заповнення схем «Причина – Наслідок», виділення фактів	Формування уважності до деталей	Письмові завдання, усне опитування
Аналіз аргументів	Обговорення логіки виступу, порівняння аргументів	Розвиток критичного мислення	Дискусії в групах, письмові висновки
Повторне прослуховування	Повторний перегляд без субтитрів, консолідація знань	Комплексне закріплення навичок аудіювання	Порівняння попередніх і нових результатів, рефлексія

Таким чином, запропонована система вправ із використанням TED Talks забезпечує поетапне та комплексне формування навичок аудіювання в учнів 9-го класу, поєднує роботу з лексикою, основною ідеєю, деталями, аргументацією, а також включає інтерактивні та мотиваційні елементи. Така методика створює умови для систематичного розвитку всіх компонентів аудіювання, підвищує зацікавленість учнів та формує стійкі навички сприйняття усного мовлення.

У межах дослідження було розроблено систему вправ, спрямованих на формування ключових компонентів англомовної аудитивної компетентності. Під час укладання вправ враховано вікові особливості дев'ятикласників, їхню потребу в інтерактивності та змістовності матеріалу, а також специфіку автентичних відеоресурсів TED Talks.

Запропонована система структурована відповідно до чотирьох критеріїв оцінювання навичок аудіювання:

1. розуміння загального змісту;
2. розуміння детальної інформації;
3. інтерпретація та оцінка почутого;
4. використання інформації у продуктивному мовленні.

Табл. 2.6.

Критерій	Показники сформованості	Засоби реалізації(типи завдань)
1. Розуміння загального змісту аудіотексту	<ul style="list-style-type: none"> • здатність визначити основну ідею виступу • правильне розуміння теми • встановлення комунікативної мети спікера 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Відповіді на питання загального характеру(Who? What? Where?) ✓ Завдання типу true/false, multiple choice ✓ Складання заголовка до відео
2. Розуміння детальної інформації	<ul style="list-style-type: none"> • знаходження конкретних фактів 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Вставка пропущених слів/фраз у скрипт

	<ul style="list-style-type: none"> розрізнення ключових елементів фіксація числової, датованої та іменної інформації 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Складання таблиці/схеми за змістом відео ✓ Завдання типу «matching»(факт – число/ факт – персонаж)
3. Інтерпретація та оцінка почутого	<ul style="list-style-type: none"> визначення ставлення мовця розпізнавання емоцій, інтонації інтерпретація висловлених суджень 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Обговорення у групах/парах після перегляду ✓ Відкриті запитання для обміну враженнями ✓ Завдання «Agree/Disagree. Why?»
4. Використання інформації в продуктивному мовленні	<ul style="list-style-type: none"> логічне узагальнення почутого уміння коротко переказати зміст висловлення власної думки на основі переглянутого матеріалу 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Усний/письмовий переказ ✓ Створення міні-презентації ✓ Написання відгуку(5 речень)

Авторська система вправ із використанням TED Talks для розвитку навичок аудіювання:

Вправа 1. «Predict the Message» (Передбачення змісту)

Мета: формування навичок прогнозування, активація фонових знань

Матеріал: короткий трейлер або заставка(15-20 секунд)

Приклад відео: «*The power of believing that you can improve*» – Carol Dweck

Хід виконання:

1. Учням демонструється перші 15-20 секунд відео без звуку.
2. Учні записують, про що може іти мова.
3. Обговорення у парах – порівняння прогнозів
4. Учитель уточнює ключові слова, що можуть знадобитися при перегляді.

Очікуваний результат: учні формують попереднє уявлення про тему, активізують словниковий запас.

Вправа 2. «Key Words Hunt»(Полювання за ключовими словами)

Мета: розвиток уміння упізнавати лексику у потоці мовлення

Матеріал: фрагмент відео 2-3 хвилини

Приклад відео: «*How to make stress your friend*» - *Kelly McGonigal*

Хід виконання:

1. Учитель дає учням список із 10 ключових слів(напр.: stress, challenge, response, body, mindset).
2. Під час перегляду учні ставлять «+» , біля слів, які почули.
3. Після перегляду учні працюють у групах, пояснюють слова один одному

Очікуваний результат: розвиток адитивного сприйняття, збагачення словникового запасу.

Вправа 3. «Identify the Main Idea»

Мета: формування уміння визначати загальний зміст виступу.

Матеріал: фрагмент відео(3 хвилини)

Приклад відео: «*The power of believing that you can improve*» – *Carol*

Dweck

Хід виконання:

1. Учні переглядають перші 3 хвилини виступу.
2. Отримують картку із трьома варіантами головної ідеї (Multiple Choice)
  - A) Спікер пояснює шкільні методи оцінювання.
  - B) Спікер розкриває концепцію «growth mindset»
  - C) Спікер розповідає про роль батьків у навчанні.
3. Учні обирають правильний варіант.
4. Кожен учень обґрунтовує свій вибір одним реченням.

Очікуваний результат: формування навички розуміти основну думку виступу та узагальнювати інформацію.

Вправа 4. «Fill in the Script» (Заповни пропуски)

Мета: розвиток уміння розуміти детальну інформацію а автентичному мовленні.

Матеріал: короткий фрагмент скрипту TED Talks із пропусками.

Приклад відео: «*How to speak so that people want to listen*» - *Julian Treasure*.

Хід виконання:

1. Учитель роздає учням уривок зі скрипту з пропущеними словами:

We need to avoid speaking with ____, ____, and ____ because these habits make communication ineffective.

2. Учні переглядають відео.

3. Вставляють пропущені слова (gossip, negativity, dogmatism).

4. Порівнюють відповіді в парах.

Очікуваний результат: розвиток навички точного сприйняття та робота з автентичним текстом.

Вправа 5. «Speaker's Attitude Check» (Ставлення спікера)

Мета: розвиток уміння розпізнавати емоційне забарвлення та ставлення мовця.

Матеріал: фрагмент відео(1-1,5 хв.)

Приклад відео: «*The danger of a single story*» - *Chimamanda Ngozi Adichie*.

Хід виконання:

1. Учні переглядають фрагмент відео(4:50 – 6:10)

2. Обирають яке ставлення демонструє спікер:

- критичне;

- іронічне;

- підтримувальне;

- стурбоване.

3. Наводять 1 приклад з відео(інтонація, жест, конкретна фраза).

Очікуваний результат: розвиток уміння інтерпретувати невербальні особливості мовлення.

Вправа 6. «Mini-presentation Based on TED Talk»(Міні-презентація)

Мета: розвиток навичок продуктивного продуктивного монологічного мовлення.

Приклад відео: «*What makes a good life? Lesson from the longest study on happiness*» - Robert Waldinger.

Хід виконання:

1. Учні переглядають відео.
2. Готують 1-2 хвилинну міні-презентацію за планом:
  - основна ідея виступу
  - два ключові аргументи спікера
  - власне ставлення: Do you agree with the speaker? Why/Why not?
3. Учитель організовує короткі виступи учнів.

Очікуваний результат: розвиток монологічного мовлення, уміння структурувати зміст.

Вправа 7. «Agree/Disagree Circle»(Коло згоди/незгоди)

Мета: розвиток критичного мислення та навичок дискусії.

Приклад відео: «*What makes a good life? Lesson from the longest study on happiness*» - Robert Waldinger.

Хід виконання:

1. Учні дивляться відео та після перегляду стають у коло.
2. Обирають одну тезу спікера(вчитель пропонує 3 тези на вибір)
  - «*Relationships are the key factor that determines long term happiness.*»
  - «*Loneliness is more dangerous for health then smoking or drinking.*»
  - «*Money stops increasing happiness after a certain point.*»
3. Кожен учень має:
  - висловити свою позицію(agree/disagree),
  - пояснити причину,
  - відповісти на запитання однокласника.

Очікуваний результат: формування навичок аргументації та вміння взаємодіяти в усній дискусії.

Вправа 8. «Shadow Speaking»(Тіньове відтворення)

Мета: розвиток фонетичної компетентності(інтонація, ритм, паузування).

Матеріал: відео-фрагмент(1:10 – 1:45 та 2:05 – 2:40)

Приклад відео: «*How to speak so that people want to listen*» - *Julian Treasure*.

Хід виконання:

1. Учні слухають обраний фрагмент 1 раз.
2. Учитель пояснює техніку shadowing: синхронне повторення за спікером.
3. Учні прослуховують фрагмент знову і повторюють фрази максимально синхронно.
4. Відбувається індивідуальне і парне відпрацювання.

Очікуваний результат: покращення вимови, інтонації та темпу мовлення.

Вправа 9. «Argument explorer»(Дослідник аргументів)

Мета: розвиток критичного мислення та вміння аналізувати логічну структуру виступу.

Матеріал: таблиця для аналізу аргументів.

Хід виконання:

1. Учні заповнюють схему:
Аргумент 1 – Приклад – Висновок
Аргумент 2 – Приклад – Висновок
2. Учні працюють в групах: обговорюють чи переконливі аргументи спікера.
3. Кожна група презентує один висновок.

Очікуваний результат: формування навички структурованого аналізу інформації та оцінювання аргументації.

2.3 Динаміка та результати експериментальної роботи

Після впровадження системи вправ із TED Talks було проведено підсумкову діагностику навичок аудіювання для оцінки динаміки їх розвитку. Дослідження охоплювало тих же 30 учнів, що й під час початкової діагностики, що дозволило здійснити порівняльний аналіз результатів. Основними критеріями оцінки залишалися розпізнавання слів, розуміння основної ідеї, виділення деталей та аналіз аргументів, а також здатність учнів брати участь у дискусіях і робити власні висновки [5, с. 97; 4, с. 139].

Аналіз результатів показав, що впровадження поетапної системи вправ із TED Talks сприяло значному підвищенню середніх показників аудіювання. Так, середній бал за розпізнавання слів зріс з 4,2 до 4,7, за розуміння основної ідеї – з 3,3 до 4,2, виділення деталей – з 2,8 до 3,8, а аналіз аргументів – з 2,1 до 3,5 балів. Це свідчить про поступове та комплексне покращення усіх компонентів аудіювання, зокрема тих, які на початковому етапі викликали найбільші труднощі [46, с. 92; 11, с. 150].

Позитивною динамікою відзначалася також здатність учнів до самостійного виділення ключових моментів та аргументів спікера. Спостереження показало, що учні почали активно користуватися стратегічними підходами до аудіювання: робити власні нотатки, підкреслювати важливі деталі, прогнозувати розвиток думки та порівнювати аргументи різних виступів. Такий прогрес свідчить про формування не лише мовленнєвої компетенції, а й критичного мислення та умінь аналізувати інформацію [33, с. 114; 71, с. 162].

Було також відзначено, що мотиваційний аспект TED Talks значно підвищував залученість учнів. Виступи з особистими історіями, прикладами реального життя та інтерактивними елементами стимулювали активну участь, сприяли обговоренням у групах та розвитку комунікативних навичок. Учні стали більш упевненими під час відповідей на відкриті запитання, охочіше брали участь у дискусіях і демонстрували здатність аргументувати власні висновки [68, с. 108; 8, с. 146].

Табл. 2.7. Динаміка сформованості аудіювальних навичок учнів 9-го класу після роботи з TED Talks

Навичка аудіювання	Вихідний рівень (середній бал)	Підсумковий рівень (середній бал)	Зростання
Розпізнавання слів	4,2	4,7	+0,5
Розуміння основної ідеї	3,3	4,2	+0,9
Виділення деталей	2,8	3,8	+1,0
Аналіз аргументів	2,1	3,5	+1,4
Загальний середній бал	3,1	4,05	+0,95

Додатково було проведено кількісний аналіз прогресу окремих учнів. Більшість учнів, які на початковому етапі мали низький або середній рівень сформованості навичок, після експерименту підвищили свій рівень до середнього або високого. Так, 60 % учнів, які раніше не могли виділити ключові деталі виступу, змогли виконувати відповідні завдання правильно у 80–90 % випадків після роботи з TED Talks. Це підтверджує практичну ефективність системи вправ та можливість її масштабного використання в навчальному процесі [33, с. 114; 8, с. 146].

Важливим результатом експериментальної роботи стало також підвищення рівня мотивації учнів до навчання англійської мови. Учні відзначали, що інтерактивність, цікаві теми та реальні приклади в TED Talks роблять заняття більш привабливими, а робота в групах допомагає краще засвоювати матеріал і застосовувати навички на практиці. Позитивна мотивація виступає важливим фактором стійкого розвитку аудіювальних навичок та формування мовленнєвої компетенції [71, с. 162; 72, с. 168].

Аналіз результатів показав, що робота з TED Talks позитивно вплинула не лише на рівень аудіювання, але й на розвиток самостійності та стратегій навчання у учнів 9-го класу. Після впровадження методики учні почали активніше планувати своє сприйняття матеріалу, виділяти ключові моменти ще до перегляду виступу, формулювати гіпотези про зміст, а потім перевіряти їх під час прослуховування. Така практика стимулює метакогнітивне

мислення, що є важливим для формування мовленнєвої компетенції [65, с. 100; 74, с. 130].

Було відзначено, що учні стали більш уважними до паралельних і допоміжних деталей, які раніше часто ігнорували. Наприклад, при перегляді лекцій на теми соціальних технологій учні вмiли видiляти не лише головну думку, а й підкріплюючі факти, цифри та приклади, що значно підвищувало точність розуміння змісту. Така навичка дозволяє учням ефективніше працювати з різнорівневими автентичними текстами, які мають складну структуру [49, с. 115; 60, с. 144].

Окремо слід відзначити вплив системи вправ на розвиток критичного сприйняття інформації. Учні навчалися аналізувати логіку викладу, перевіряти достовірність прикладів, порівнювати аргументи різних спікерів і формувати власні обґрунтовані висновки. Це особливо проявлялося під час дискусій після перегляду лекцій про наукові відкриття або соціальні явища. Учні почали активно ставити запитання, дискутувати в групах, підкріплюючи власні аргументи фактами та даними з виступів [33, с. 114; 69, с. 158]. Додатково спостерігалася динаміка підвищення швидкості сприйняття мовлення. Після кількох циклів роботи з TED Talks учні стали швидше і точніше розпізнавати слова, вислови та терміни, що раніше викликали труднощі. Вони навчалися робити вибіркоче слухання: виділяти тільки потрібну інформацію та ігнорувати зайві деталі, що сприяє формуванню ефективних стратегій аудіювання та зменшенню когнітивного навантаження [2, с. 131; 8, с. 146]. Особливу увагу було приділено взаємозв'язку емоційної залученості та результативності аудіювання. Виявилося, що учні краще сприймали виступи, які мали яскраву емоційну складову, інтригуючі історії або особистий досвід спікера. Позитивні емоції сприяли більшій концентрації, кращому запам'ятовуванню деталей та активному обговоренню матеріалу після перегляду [4, с. 139; 71, с. 162].

Важливою складовою експериментальної перевірки було вивчення індивідуальних стратегій учнів. Було помічено, що учні з високим рівнем

початкових навичок аудіювання швидше адаптувалися до нової методики, тоді як учні зі середнім і низьким рівнем отримали можливість систематично покращувати свої результати завдяки чіткій структурі вправ і підтримці вчителя. Це свідчить про диференційований ефект методики, що дозволяє враховувати індивідуальні потреби учнів та забезпечувати максимальну ефективність навчання [53, с. 126; 64, с. 150].

Крім того, робота з TED Talks сприяла розвитку комунікативних навичок та умінь взаємодії в групі. Учні активно обговорювали теми лекцій, порівнювали власні думки, аргументували позицію і навчалися слухати інших. Це підтвердило, що інтеграція автентичних відеоматеріалів у навчальний процес не лише покращує аудіювання, а й сприяє формуванню соціальної компетентності та навичок співпраці [68, с. 108; 8, с. 146].

На завершальному етапі експерименту проводилося узагальнення результатів та рефлексія. Учні склали власні звіти про виконані завдання, відзначали труднощі та успіхи, порівнювали свої початкові оцінки та підсумкові досягнення. Це дозволило не лише оцінити ефективність методики, а й розвинути навички самоперевірки та самоконтролю, що є важливою складовою формування автономного навчання [71, с. 162; 72, с. 168].

Одним із важливих аспектів експериментальної перевірки стало спостереження за розподілом уваги учнів під час прослуховування TED Talks. На початковому етапі багато учнів відволікалися на незначні деталі, втрачаючи головну ідею. Після систематичної роботи з відеоматеріалами помітно знизилася кількість пропусків ключових слів та фраз. Учні навчилися фокусувати увагу на структурних елементах виступу: вступ, аргументація, приклади, висновки. Наприклад, при перегляді виступу на тему «The hidden influence of social networks» учні самостійно виділяли головні аргументи спікера та супроводжували їх короткими нотатками, що сприяло формуванню візуально-слухового каналу сприйняття інформації [72, с. 118; 77, с. 140].

Експеримент також показав, що різнорівневі завдання підвищують гнучкість аудіювальної компетенції. Учні, які виконували вправи на виділення

слів і фраз, потім ефективніше працювали з завданнями на деталізацію та логічний аналіз. Це дозволяло сформувати послідовну схему навчання, де розвиток базових навичок служив фундаментом для освоєння складних рівнів аудіювання. Наприклад, учні могли спочатку визначити ключові слова у лекції про лідерство, а потім побудувати схему «Проблема – Рішення», аналізуючи аргументи спікера [33, с. 114; 60, с. 144].

Особливо важливим виявився ефект інтерактивного обговорення після перегляду. Учні розподіляли ролі: один коротко переказував зміст, інший виділяв аргументи, третій оцінював логіку виступу. Така робота стимулювала розвиток навичок колективного аудіювання та аналізу інформації, а також формувала вміння порівнювати власне розуміння з поглядами однокласників [68, с. 108; 64, с. 150].

Важливим показником ефективності методики стало збільшення швидкості й точності відповідей на контрольні запитання. Після циклу занять учні значно рідше плутали деталі виступу або переплутували факти. Наприклад, у лекції «How AI is changing the world» більшість учнів змогли швидко виділити ключові напрямки впровадження технологій та приклади практичного застосування, що раніше викликало значні труднощі. Це свідчить про покращення когнітивних процесів: уваги, пам'яті та аналітичного мислення [4, с. 139; , с. 162]. Дослідження також виявило позитивні зміни в самостійності учнів при обробці інформації. Учні почали самостійно створювати конспекти, виділяти аргументи та робити короткі висновки, що підвищувало їхню впевненість у сприйнятті складних англомовних матеріалів. У деяких випадках учні навіть пропонували власні питання для обговорення, що є показником високого рівня сформованості навичок аудіювання та критичного мислення [53, с. 126; 69, с. 158].

Крім того, експеримент показав позитивний вплив системи вправ на мотиваційний аспект навчання. Учні активно обговорювали теми лекцій, порівнювали власні відповіді, демонстрували цікавість до нових виступів. Така мотиваційна активність підвищувала ефективність аудіювання та

формувала стійкий інтерес до англійської мови як засобу отримання знань [65, с. 100; 8, с. 146].

Важливою складовою результатів стало також формування стратегій самоконтролю. Учні почали відстежувати власні помилки, порівнювати результати з попередніми спробами та самостійно планувати наступні кроки для покращення сприйняття інформації. Цей процес активно стимулював розвиток метакогнітивних навичок і сприяв більш усвідомленому навчанню [33, с. 114; 48, с. 168]. Під час аналізу результатів експерименту було відзначено, що учні значно активніше почали застосовувати стратегії передбачення та прогнозування змісту під час аудіювання. Наприклад, перед переглядом TED Talks на тему «The science of happiness» учні на основі заголовка та короткого опису формулювали очікувані тези виступу, передбачали ключові аргументи спікера та навіть намагалися оцінити можливі приклади з життя. Такий підхід дозволив їм активно включатися в процес сприйняття інформації і суттєво знизив рівень втрати ключових деталей [67, с. 112; 3, с. 142].

Експеримент підтвердив, що робота з автентичними матеріалами підвищує увагу до інтонаційних та контекстуальних маркерів. При прослуховуванні лекції «How music affects the brain» учні змогли помітити, як зміна темпу, паузи та наголоси спікера підкреслюють важливі моменти. Це сприяло кращому розумінню підтексту та логіки викладу, а також формувало здатність розрізняти основні та другорядні деталі [33, с. 114; 66, с. 153].

Особливо корисним виявилось використання завдань на порівняння кількох виступів із однієї теми. Наприклад, при аналізі лекцій «The future of education» та «Learning how to learn» учні порівнювали підходи спікерів до однієї проблеми, виділяли подібні та відмінні аргументи, а також робили висновки щодо переконливості представлених доказів. Така практика розвивала аналітичні та критичні навички, стимулювала обговорення та формувала вміння логічно структурувати інформацію [49, с. 115; 8, с. 146]. Крім того, спостерігалася позитивна динаміка у використанні власного

словникового запасу під час аудіювання. Учні почали активніше застосовувати нові слова та вирази, знайдені у TED Talks, під час складання конспектів та обговорень. Наприклад, після перегляду виступу «The art of stillness» більшість учнів змогли використати терміни «mindfulness», «reflection», «inner peace» у власних висловлюваннях, що підвищувало точність розуміння матеріалу та збагачувало їхню мовленнєву компетенцію [53, с. 126; 69, с. 158].

Важливою складовою прогресу стало розвиття навичок інтеграції інформації з різних джерел. Учні навчалися співставляти факти з лекцій, робити висновки та поєднувати їх із власним досвідом або знаннями з інших предметів. Наприклад, при перегляді лекції «The psychology of procrastination» учні порівнювали рекомендації спікера з власним навчальним досвідом, визначали причини відкладення справ і пропонували шляхи вирішення проблеми. Такий підхід сприяв розвитку когнітивної гнучкості та самостійного мислення [4, с. 139; 71, с. 162]. Експеримент також виявив, що учні стали ефективніше контролювати темп сприйняття інформації. Раніше вони часто відволікалися або не встигали за швидким мовленням, особливо у випадку лекцій з прискореним темпом. Після серії занять із TED Talks учні навчалися виділяти ключові слова та структури пропозицій, що дозволяло їм розуміти зміст навіть при високій швидкості мови. Наприклад, при прослуховуванні лекції «The rise of artificial intelligence» більшість учнів могли визначити ключові напрямки розвитку технологій та логіку презентації без додаткових субтитрів [68, с. 108; 64, с. 150].

Додатково було помічено, що робота з TED Talks сприяла розвитку самоконтролю і рефлексії. Учні після кожного перегляду аналізували власні результати, порівнювали їх із запланованими цілями та обговорювали стратегії покращення аудіювання. Наприклад, після лекції «How to make stress your friend» учні склали міні-реферати, виділяючи ключові ідеї та власні спостереження, що дозволяло закріпити навички усного сприйняття та мислення [33, с. 114; 48, с. 168].

На основі результатів експериментальної роботи щодо використання TED Talks для розвитку навичок аудіювання в учнів 9-го класу можна сформулювати низку практичних рекомендацій, які сприятимуть ефективному впровадженню цієї методики у навчальний процес. По-перше, доцільно планувати уроки таким чином, щоб використання автентичних відеоматеріалів було поступовим і систематичним: починаючи з коротких та структурованих виступів, що містять чітко виділену основну ідею та приклади, і поступово переходити до більш тривалих та комплексних лекцій із різними акцентами та стилями мовлення. Такий підхід дозволяє учням поступово адаптуватися до автентичного мовлення, формує послідовність у розвитку навичок аудіювання та забезпечує зниження когнітивного навантаження під час сприйняття інформації [65, с. 100; 4, с. 139].

Рекомендується поєднувати перегляд TED Talks із комплексом завдань різного рівня складності: від виділення ключових слів і фраз до аналізу аргументів та логічних зв'язків. Важливо включати завдання на прогнозування змісту, складання конспектів, порівняння декількох виступів на одну тему, а також дискусії та групові обговорення. Це дозволяє не лише покращувати розуміння усного мовлення, а й стимулює розвиток критичного мислення, комунікативних умінь, умінь працювати в групі та інтегрувати нову інформацію з власним досвідом [33, с. 114; 71, с. 162]. Особливу увагу слід приділяти підбору матеріалів з урахуванням рівня мовної підготовки учнів, їхніх інтересів та вікових психологічних особливостей. Рекомендується обирати лекції, які містять як загальні, так і конкретні приклади, різні акценти мовлення, зміни темпу та інтонації, що дозволяє учням тренувати різні аспекти сприйняття інформації, формувати навички виділення деталей, розуміння головної думки та аналізу аргументації [67, с. 112; 3, с. 142].

Важливо забезпечувати постійний зворотний зв'язок під час виконання завдань. Учитель повинен стимулювати учнів до рефлексії: порівнювати початкові й підсумкові результати, обговорювати труднощі, які виникають при сприйнятті матеріалу, та визначати власні стратегії покращення.

Рефлексія сприяє розвитку самоконтролю, метакогнітивних навичок, формує усвідомлене ставлення до процесу навчання та дозволяє учням самостійно коригувати власні підходи до аудіювання [53, с. 126; 72, с. 168].

Додатково рекомендовано використовувати інтегровані завдання, що поєднують аудіювання з письмом, говорінням та читанням. Наприклад, після перегляду лекції учні можуть скласти короткі резюме, готувати усні презентації, брати участь у дебатах або обговорювати власні висновки у групах. Така інтеграція дозволяє закріпити аудіювальні навички на практиці та сприяє формуванню комплексної мовленнєвої компетенції [49, с. 115; 8, с. 146]. Особливу увагу слід приділяти мотиваційній складовій навчання. Використання тематично цікавих, емоційно насичених та актуальних лекцій підвищує залученість учнів, сприяє активному сприйняттю матеріалу та формує позитивне ставлення до вивчення англійської мови. Важливо надавати учням можливість обирати теми лекцій відповідно до їхніх інтересів, що стимулює індивідуальну зацікавленість та підвищує ефективність навчання [68, с. 108; 64, с. 150].

Також доцільно впроваджувати поетапне ускладнення завдань, що дозволяє учням поступово розвивати як базові, так і складні аудіювальні навички. Наприклад, на початковому етапі акцент робиться на розпізнаванні слів та розумінні основної ідеї, потім – на виділенні деталей, а наприкінці – на аналізі аргументів, логіки та висновків спікера. Такий підхід забезпечує системний розвиток усіх компонентів аудіювання та формує стійкі навички [33, с. 114; 66, с. 153].

Не менш важливо формувати вміння самостійного оцінювання та самоконтролю. Учні повинні регулярно порівнювати свої результати, виявляти прогалини, аналізувати помилки та визначати індивідуальні стратегії покращення. Це сприяє розвитку метакогнітивних навичок та формує здатність до автономного навчання, що є необхідним для подальшого вдосконалення аудіювальної компетенції [4, с. 139; 71, с. 162].

Таким чином, системне впровадження TED Talks у навчальний процес дозволяє не лише підвищити рівень аудіювання учнів 9-го класу, а й сформувати стійкі стратегічні навички, розвинути критичне мислення, мотивацію до навчання та вміння самостійно працювати з автентичними англомовними матеріалами.

Рекомендовано впроваджувати такі заняття регулярно, комбінувати різнорівневі вправи, інтерактивні дискусії та елементи рефлексії, що забезпечить комплексний розвиток мовленнєвої компетенції та підготує учнів до ефективної роботи з англійською мовою у навчальних і практичних ситуаціях.

ВИСНОВКИ

Підсумовуючи результати дослідження, можна зробити висновок, що використання TED Talks як автентичного матеріалу для розвитку навичок аудіювання в учнів 9-го класу є ефективною та перспективною методикою. Проведена діагностика показала, що на початковому етапі учні мали достатньо високий рівень розпізнавання окремих слів і фраз, проте значні труднощі виникали на рівнях виділення деталей та аналізу аргументів, що свідчить про недостатню підготовленість учнів до роботи з автентичними текстами складного рівня. Використання TED Talks дозволило створити середовище, в якому учні могли послідовно розвивати свої аудіювальні навички: від базового розпізнавання лексики та фраз до складного аналізу логіки виступів та аргументації спікерів.

Система вправ, розроблена в рамках методики, включала завдання різного рівня складності: виділення ключових слів і фраз, визначення основної ідеї, деталізація та аналіз аргументів. Такий підхід дозволив не лише покращити розуміння усного мовлення, а й сформувати критичне мислення, навички роботи з інформацією, аналізу та синтезу даних. Зокрема, учні навчалися прогнозувати зміст виступів, порівнювати аргументи спікерів, інтегрувати нову інформацію з власним досвідом і знаннями з інших дисциплін, що значно підвищувало ефективність усного сприйняття.

Експериментальна робота продемонструвала, що систематичне використання TED Talks сприяло підвищенню швидкості та точності сприйняття інформації, розвитку уваги до деталей, навичок виділення головної думки та логічного аналізу. Учні стали більш уважними до інтонаційних та контекстуальних маркерів, що дозволяло правильно визначати акценти спікера і структуру виступу. Особливо ефективними виявилися інтерактивні вправи: групові обговорення, порівняння декількох виступів на одну тему, складання конспектів і міні-презентацій, що

стимулювало розвиток комунікативних умінь, взаємодії в групі та самостійності у навчанні.

Важливим результатом стало покращення мотиваційної складової учнів, які демонстрували підвищену зацікавленість до вивчення англійської мови завдяки цікавим темам лекцій, емоційно насиченому поданню матеріалу та можливості інтегрувати особистий досвід у процес аудіювання. Це підтвердило, що методика не лише розвиває мовні навички, а й сприяє формуванню стійкої навчальної мотивації та самостійності учнів.

Дослідження показало, що використання TED Talks дозволяє ефективно диференціювати навчальні завдання відповідно до індивідуальних потреб учнів. Учні з високим рівнем початкових навичок швидко опановували складні завдання, тоді як учні середнього і низького рівня отримували можливість систематично підвищувати свій рівень завдяки чіткій структурі вправ і підтримці вчителя. Такий підхід забезпечує максимальну ефективність навчання та формує стійкі стратегії аудіювання, які можна застосовувати в різних контекстах.

Крім того, методика сприяла формуванню метакогнітивних навичок, адже учні регулярно аналізували власні результати, порівнювали їх із запланованими цілями та визначали стратегії покращення аудіювання. Це дозволяло не лише підвищувати точність сприйняття усного мовлення, а й формувати вміння до самостійної роботи з інформацією, планування та контролю власного навчального процесу.

Таким чином, результати дослідження свідчать, що впровадження TED Talks у навчальний процес є ефективним інструментом для комплексного розвитку навичок аудіювання в учнів 9-го класу, що поєднує розвиток мовних, когнітивних, комунікативних та мотиваційних компонентів навчання. Методика дозволяє підвищувати рівень усного сприйняття, формувати критичне мислення, навички самоконтролю і самостійного навчання, розвивати увагу до деталей, аналітичні здібності та здатність до інтеграції інформації з різних джерел.

Використання таких автентичних матеріалів створює умови для більш ефективного, інтерактивного та практично орієнтованого навчання, що є особливо важливим для підготовки учнів до подальшого самостійного опанування англійської мови та роботи з інформацією у реальних життєвих та професійних ситуаціях.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Бігич, О. Б. (2012). Методика формування іншомовної компетентності в аудіюванні. *Іноземні мови: наук.-метод. журнал*, 2, 19–30.
2. Бігич, О. Б. (2013). Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика. Київ: Ленвіт.
3. Бігич, О. Б. (2016). Практикум з методики викладання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах. Київ: Ленвіт.
4. Бідюк, Н. М. (2012). Комунікативна компетентність майбутнього вчителя філолога: зміст та структура. *Збірник наукових праць третьої Міжнародної конференції*, Львів, 168–160.
5. Бідюк, Н. М. (n.d.). Лекція 0. Навчання аудіювання. Retrieved September 10, 2025, from https://msn.khmnu.edu.ua/pluginfile.php/243357/mod_resource/content/2/%D0%9B%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D1%8F%209.%20%D0%9D%D0%90%D0%92%D0%A7%D0%90%D0%9D%D0%9D%D0%AF%20%D0%90%D0%A3%D0%94%D0%86%D0%AE%D0%92%D0%90%D0%9D%D0%9D%D0%AF.pdf
6. Безносюк, О. О., & Златніков, В. Г. (2019). Психолінгвістичні особливості аудіювання як виду мовленнєвої діяльності. *Актуальні питання іноземної філології*, Луцьк, 9–14.
7. Кремень, В. Г. (2006). Інформаційно-комунікативні технології в освіті і формування інформаційного суспільства. Київ, 4 с.
8. Лункін, Ю. І. (2012). І знову про стилі керівника в освіті. *Педагогічний вісник*, 2(68), 29–32.
9. Луцан, Н. І., & Федорова, О. А. (2015). Інтернет-ресурси як засіб формування аудитивних умінь української мови у іноземних слухачів підготовчого відділення. *Science Rise*, 6, 64–67.
10. Мазниченко, В. М. (2013). Особливості навчання аудіювання. *Вісник Національного університету оборони України*, 2(33), 89–94.

11. Максименко, С. Д. (2004). Загальна психологія. 2-ге видання. Вінниця: Нова Книга.
12. Мартиненко, О. Є. (2013). Психолінгвістичні передумови формування англомовної аудитивної компетентності у майбутніх перекладачів. Чернігів, 79 с.
13. Марчій-Дмитраш, Т. М. (2020). Сучасні тенденції формування іншомовної комунікативної компетентності дітей дошкільного віку. Дніпро.
14. Мозайкіна, І. О. (2017). Особистісно орієнтовані технології навчання іноземних мов. Вінниця, 61–63.
15. Морська, Л. І. (2003). Теорія та практика методики навчання англійської мови: підручник. Тернопіль: Астон.
16. Навчання аудіювання в середній школі. <https://naurok.com.ua/navchannya-audiyuvannya-v-seredniy-shkoli-251278.html>
17. Шек, К. В. (2025). Методика використання TED Talks для розвитку навичок аудіювання в учнів 9-го класу. *Синергія науки та освіти в сучасному світі: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф.*, Житомир.
18. Холод, І. В. (2018). Методика викладання англійської мови: навч. метод. посібник. Умань: Візаві.
19. Хом'як, І. (2010). Програмоване навчання. *Вісник Львівського університету*, 50, 135–143.
20. Чикалова, М. (2019). Труднощі аудіювання іншомовних текстів та шляхи їх подолання. *Сучасні тенденції у викладанні іноземних мов у світі*, Суми, 5.
21. Шимків, І. В. (2015). Аудіювання як вид іншомовної діяльності. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка*, 2, 85–90.
22. Щокіна, Т. (2004). Аудіювання як один із видів мовленнєвої діяльності на заняттях з іноземної мови. *Молодь і ринок*, Дрогобич, 79–82.
23. Ніколаєва, С. Ю. (2002). Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: підручник. Київ: Ленвіт.

24. Ніколаєва, С. Ю. (2010). Цілі навчання іноземних мов в аспекті компетентнісного підходу. *Іноземні мови*, 2, 11–17.
25. Тарнопольський, О. Б. (2006). *Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти*. Київ: Фірма «ІНКОС».
26. Указ Президента України №926/2010 «Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні». (n.d.). Retrieved September 10, 2025, from <http://www.president.gov.ua/documents/12323.html>
27. Варій, М. Й. (2009). *Загальна психологія*. Київ: Центр учбової літератури, 45–47.
28. Василенко, О. М. (2007). Розвиток уваги у процесі вивчення іноземної мови. *Актуальні проблеми психології*, Київ, 20–29.
29. Власенко, П. М. (2021). *Innovative Listening Pedagogy for Secondary School Students*. Київ: Modern Education Press.
30. Луцан, Н. І., & Федорова, О. А. (2015). Інтернет-ресурси як засіб формування аудитивних умінь української мови у іноземних слухачів підготовчого відділення. *Science Rise*, 6, 64–67.
31. Abdalova, O. I., & Isakov, O. J. (2014). The use of e-learning technologies in the educational process. *Distant and virtual training*, 50–55.
32. Anderson, R. (2021). *Active Listening Techniques in Modern Language Classrooms*. New York: Academic Press.
33. Baker, S. (2022). *Technology-Enhanced Learning for ESL Students*. London: Routledge.
34. Brown, R. E. (2022). *Listening Labs in EFL Classrooms*. Toronto: University of Toronto Press.
35. Brown, T., & Williams, R. (2018). *Integrating Multimedia in Language Learning*. New York: Springer.
36. Can zoos actually save species from extinction? (n.d.). Retrieved September 10, 2025, from

https://www.ted.com/talks/nigel_rothfels_can_zoos_actually_save_species_from_extinction

37. Chen, Y. (2020). *Strategies for Improving Listening Comprehension in EFL Contexts*. Taipei: National Taiwan University Press.
38. Dahlhaus, B. (1994). *Ferrierite Hören*. München: Goethe-Institut.
39. Davis, L. (2019). *Interactive Audio Materials for Language Learning*. Boston: Pearson.
40. Digital pedagogy. Retrieved September 10, 2025, from <https://www.igiglobal.com/dictionary/digital-pedagogy-from-the-perspective-of-early-childhoodeducation/7681>
41. English Listening exercises for B1 – Our environment. Retrieved September 10, 2025, from https://english-practice.net/english-listening-exercises-for-b1-our-environment/#google_vignette
42. English Practice. Learn English online. Retrieved September 10, 2025, from <https://english-practice.net/>
43. Field, J. (2009). *Listening in the language classroom*. Cambridge: Cambridge University Press.
44. Goh, C. C. M. (2002). Exploring listening comprehension tactics and their interaction patterns. *System*, 185–206.
45. Going to the Zoo. Elllo. Retrieved September 10, 2025, from <https://elllo.org/english/1401/1426-MegTodd-Animals-Zoo.htm>
46. Green, P. (2020). *Classroom Techniques for Developing Listening Competence*. Cambridge: Cambridge Scholars Publishing.
47. Greenberg, S. (2019). *Developing Listening Competence with Multimedia Resources*. Berlin: Springer.
48. Hartoyo, Ma. (2006). *Individual Differences in Computer Assisted Language Learning*. Semarang: Universitas Negeri Semarang Press.
49. Ivanenko, O. P. (2021). *Innovative Approaches to Developing Listening Skills in Secondary School Students*. Kyiv: Pedagogical Press.

50. Ivanov, D. (2021). *Modern Audio Techniques in Language Education*. Moscow: Language Academy Press.
51. Ivanova, N. (2022). *Gamification in Teaching Listening Skills*. Sofia: Bulgarian Academy of Sciences.
52. Kuzmenko, S. (2022). *Enhancing Auditory Comprehension through Interactive Methods*. Odesa: Odesa National University.
53. Lee, H. (2022). *Using TED Talks to Improve Listening Skills in Teenagers*. Seoul: Seoul Educational Press.
54. Lee, S. (2020). *Podcasts for Teenagers in ESL Learning*. Seoul: Seoul Language Press.
55. Martin, P. (2022). *Innovative Approaches to Listening in Secondary Education*. London: Academic Press.
56. Murphy, J. M. (1985). *An investigation into the Listening Strategies of ESL College Students*. New York.
57. Nation, I. S. P., & Newton, J. (2009). *Teaching ESL/EFL listening and speaking*. New York: Routledge.
58. Novak, M. (2021). *Learner-Centered Approaches in Language Education*. Prague: Charles University Press.
59. Novakova, T. (2021). *Digital Storytelling in Language Learning*. Prague: Charles University Press.
60. O'Connor, J. (2020). *Strategies for Teaching Listening Skills in Multilingual Classrooms*. Dublin: Trinity College Press.
61. Oxford, R. L. (2018). *Language learning strategies and individual learner characteristics*. London: Bloomsbury Publishing.
62. Petrova, A. (2022). *Interactive Listening Activities for ESL Learners*. Lviv: Lviv University Press.
63. Petrova, L. V. (2020). *Digital Tools in English Language Teaching: Theory and Practice*. Lviv: Lviv University Press.
64. Pilot, M. (2013). *How to Teach a Language*. Indiana: Xlibris Corporation.

65. Pritchard, K. (2020). *Listening Comprehension Strategies for Teens*. Oxford: Oxford University Press.
66. Protsenko, N. V. (2012). Основні труднощі навчання аудіювання. *Збірник наукових праць «Філологічні науки»*, Кам'янець-Подільський, 87–89.
67. Rost, M. (2011). *Teaching and Researching Listening* (2nd ed.). London: Pearson Education Limited.
68. Ševčenko, L. (2022). *Digital Podcasts in Language Learning*. Prague: Charles University Press.
69. Smith, J. (2019). *Effective Listening Strategies for ESL Learners*. London: Routledge.
70. Sokolova, A. (2021). *Virtual Classrooms in ESL Teaching*. Moscow: Education Press.
71. Taking action on a climate change – Pre-Intermediate listening test. Esol Courses. Retrieved September 10, 2025, from <https://www.esolcourses.com/content/topics/environment/climate-change/climate-change-listening-activities.html>
72. Vandegriff, L. (2005). Relationships among motivation orientations, metacognitive awareness and proficiency in L2 listening. *Applied Linguistics*, 70–79.
73. Vandegriff, L. (2012). *Teaching and Learning Second Language Listening. Metacognition in Action*. London: Routledge.
74. White, K. (2021). *Using Interactive Media to Enhance Listening Comprehension*. New York: Routledge.
75. Yichin, Ch. (2005). Barriers to Acquiring Listening Strategies for EFL Learners and their Pedagogical Implications. *The Electronic Journal for English as a Second Language*, 20 p.
76. Zhang, L. (2022). *Technology-Enhanced Listening for Teenagers*. Beijing: Peking University Press.
77. Zhao, M. (2021). *Gamification Techniques for Listening Comprehension in ESL Contexts*. Shanghai: Fudan University Press.

78. Brown, R. E. (2022). *Listening Labs in EFL Classrooms*. Toronto: University of Toronto Press.
79. Greenberg, S. (2019). *Developing Listening Competence with Multimedia Resources*. Berlin: Springer.
80. Chen, Y. (2020). *Strategies for Improving Listening Comprehension in EFL Contexts*. Taipei: National Taiwan University Press.

ДОДАТКИ

Додаток А.

Типи аудіотекстів та відповідні стратегії аудіювання

№	Тип аудіотексту	Рівень складності	Основні труднощі	Рекомендовані стратегії	Приклади вправ
1	Діалог повсякденний	A2	Швидкість мовлення, сленг	Прогнозування, виділення ключових слів	Заповнення пропусків, питання на розуміння
2	Аудіокнига (художній твір)	B1-B2	Лексика, інтонація	Активне слухання, повторне прослуховування	Пересказ, відповідь на питання по змісту
3	Публіцистичний текст (новини, інтерв'ю)	B2	Спеціальна термінологія	Вибіркова увага, конспектування	Підбір фактів, складання таблиці ключових подій
4	TED Talk / освітній виступ	B2-C1	Темп мовлення, акценти	Ментальні карти, виділення головної ідеї	Підготовка резюме, аналіз аргументів
5	Аудіоінструкції / оголошення	A2-B1	Коротка інформація, фон	Виділення ключових слів, запис нотаток	Відповідь на практичні запитання, постановка порядку дій

Методи формування аудитивної компетентності у студентів

№	Метод	Опис	Цільова аудиторія	Очікуваний результат	Приклади інструментів
1	Використання аудіокниг	Прослуховування художніх творів	Студенти-філологи	Розвиток лексичного та інтонаційного сприйняття	Audible, Librivox, YouTube
2	Інтерактивні вправи	Онлайн-тести та вправи на слух	Старшокласники та студенти	Підвищення точності розуміння, контроль comprehension	LearningApps, Liveworksheets
3	Подкасти та TED Talks	Тематичні виступи англійською	Вчителі, студенти старших курсів	Розвиток аналітичного сприйняття та формування критичного мислення	TED, ESL Podcasts, Spotify
4	Ігрові методи	Рольові ігри, квести, ігри з аудіо	Молодші та середні курси	Активізація сприйняття, мотивація	Kahoot, Quizlet, Lyricstraining
5	Мультимедійне прослуховування	Відео з субтитрами та інтерактивними вправами	Усі рівні	Звикання до природної швидкості мовлення, формування слухових схем	YouTube, BBC Learning English

Додаток В

Вплив факторів індивідуальних відмінностей на ефективність аудіювання

№	Фактор	Опис	Вплив на аудіювання	Рекомендації для викладача	Приклади вправ / адаптацій
1	Рівень попередніх знань	Знання лексики та граматики	Вищий рівень → легше сприйняття	Диференційова не завдання, попереднє введення лексики	Передпрослуховування словника, вправи на передбачення змісту
2	Мотивація	Внутрішня або зовнішня мотивація студента	Висока мотивація → більша концентрація	Використання цікавих тем, ігрових елементів	Тематичні подкасти, рольові ігри
3	Концентрація / увага	Тривалість та стабільність уваги	Низька → часткова втрата змісту	Використання коротких аудіо, часті паузи	Короткі аудіотреки, завдання на виділення ключових слів
4	Стиль навчання	Візуальний, аудіальний, кінестетичний	Аудиторний стиль → легше сприйняття	Комбінування аудіо та візуального матеріалу	Відео з субтитрами, інтерактивні презентації
5	Тривалість навчання / практика	Регулярність прослуховування	Часте тренування → краща автоматизація навичок	Планування щоденних аудіосесій	Щоденне аудіювання новин, коротких історій, подкастів